

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 2005:12

*Valitusten käsittelyn nopeuttaminen
yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen
kannalta merkittävässä asioissa*

Seurantatyöryhmäraportti

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
7.10.2005

<p>Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Oikeusministeriön asettama työryhmä yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävien asioiden valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi päätettyjen toimenpiteiden toteuttamisen seuraamiseksi Puheenjohtaja: Ylijohtaja Kari Kiesiläinen Sihteeri: Ylituomari Heikki Jukarainen</p>	<p>Julkaisun laji Työryhmämietintö</p>		
	<p>Toimeksiantaja Oikeusministeriö</p>		
	<p>Toimielimen asettamispäivä 30.4.2004</p>		
<p>Julkaisun nimi Valitusten käsittelyn nopeuttaminen yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävässä asioissa Seurantatyöryhmäraportti</p>			
<p>Julkaisun osat</p>			
<p>Tiivistelmä Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman mukaan oikeussuojan toimivuus maankäyttö- ja rakennusasioissa arvioidaan sekä selvitetään mahdollisuudet lainmuutoksia ja muin keinoin yhtäältä vähentää tarvetta valituksiin ja toisaalta nopeuttaa valitusten käsittelyä kiinnittäen erityisesti huomiota yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävien asioiden/päätösten käsittelyaikoihin. Hallituksen iltakoulussa päätettiin 10.3.2004, että valitusten käsittelyn nopeuttamista koskevat toimenpiteet toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti.</p> <p>Tähän väliraporttiin on koottu yhteenveto niistä toimenpiteistä, joihin eri viranomaistahoilla on ryhdytty. Jatkotyössään työryhmä arvioi eri toimenpiteiden vaikuttavuutta ja riittävyyttä tavoitteen toteuttamiseksi sekä pohtii lisäehdotusten tarpeellisuutta. Loppuraporttinsa työryhmän tulee antaa 30.9.2006.</p> <p>Ympäristöministeriössä on maankäyttö- ja rakennuslain voimaantulon jälkeen tehty useita oppaita menettelyn kehittämiseksi kaavoitusasioissa. Suomen Kuntaliitto on pyrkinyt selvityksiin ja ohjein edistämään maapoliittisten keinojen käyttämistä kunnissa riittävän kaavavaranon aikaansaamiseksi.</p> <p>Suurten liikennehankkeiden investointiohjelman (vuosiksi 2004–2013) luomisella arvioidaan voitavan vaikuttaa myönteisesti hankkeiden toteuttamiseen. Myös valitusten aiheuttamia muutoksia toteuttamisaikatauluihin ja -mahdollisuuksiin voidaan ennakoida. Liikenne- ja viestintäministeriön sektorilla on ryhdytty myös kehittämään menettelyjä valitustarpeiden vähentämiseksi.</p> <p>Hallinto-oikeuksien toimintaedellytyksiä on pyritty parantamaan kehittämällä tuomioistuinten virkarakennetta ns. tuomaripainotteisempaan suuntaan, päätösvaltaisia kokoonpanoja on esitetty joustavoitettavaksi vähentämällä yksittäisten päätösten tekoon osallistuvien lakimiesten määrää ja parantamalla asiantuntemusta kaava-asioissa.</p> <p>Käsittelyajat kaava-asioissa ovat hallinto-oikeuksissa keskimäärin 12,5 kuukautta. Kaavoitusasioiden käsittelyn nopeuttamisen tarve on valtakunnallinen. Lisäksi käsittelyajat vaihtelevat eri hallinto-oikeuksien välillä suuresti. Yhtenä ratkaisevana syynä valitusten käsittelyaikojen pituuteen on ollut hallinto-oikeuksien henkilöstöresurssien riittämättömyys. Mikäli muut toteutetut tai suunnitteilla olevat kehittämistoimet osoittautuvat riittämättömiksi, tulee työryhmän mielestä henkilöstöä lisätä.</p> <p>Hallinto-oikeuksien työmenetelmien kehittämällä on tärkeä merkitys käsittelyaikoihin. Onnistuneiden työmenetelmien käyttöönottamisella kaikissa hallinto-oikeuksissa voitaisiin ainakin osaksi supistaa eri hallinto-oikeuksien välillä olevaa suurta vaihtelua käsittelyajoissa.</p> <p>Valituslupajärjestelmän tarkistamista selvitetään parhaillaan toisessa työryhmässä hallintoneuvos Lauri Tarastin johdolla.</p>			
<p>Avainsanat: (asiasanat) valitusten käsittelyaika, menettely kaavoitusasioissa ja liikennehankkeissa, hallinto-oikeuksien toimintaedellytykset, valituslupajärjestelmä</p>			
<p>Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 4/32/2003, OM 042:00/2003</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2005:12</p>	<p>ISSN 1458-6452</p> <p>ISBN 952-466-259-0</p>		
<p>Kokonaissivumäärä 42</p>	<p>Kieli suomi</p>	<p>Hinta 15 euroa</p>	<p>Luottamuksellisuus julkinen</p>
<p>Jakaja Edita Prima Oy</p>	<p>Kustantaja Oikeusministeriö</p>		

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum

7.10.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Arbetsgruppsbetänkande	
Arbetsgruppen som tillsattes av justitieministeriet för uppföljning av åtgärder för förnsabbandet av behandlingen av besvär i ärenden som är betydande med tanke på samhälls- eller regionutvecklingen Ordförande: överdirektör Kari Kiesiläinen Sekreterare: överdomare Heikki Jukarainen		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes 30.4.2004	
Publikation (även den finska titeln) Förnsabbande av behandlingen av besvär i ärenden som är betydande med tanke på samhälls- eller regionutvecklingen. Rapport av uppföljningsarbetsgruppen (Valitusten käsittelyn nopeuttaminen yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävissä asioissa. Seurantatyöryhmäraportti)			
Publikationens delar			
<p>Referat</p> <p>Enligt regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens regering genomförs en bedömning angående hur rättsskyddet fungerar i frågor som gäller markanvändning och byggande och det utreds om det är möjligt att genom lagändringar och på andra sätt å ena sidan minska besvärbehovet och å andra sidan förnsabba behandlingen av besvär. Särskild uppmärksamhet ägnas åt behandlingstiderna för ärenden/beslut som är viktiga med tanke på samhället och utvecklandet av regionerna. I regeringens aftonskola beslöts den 10 mars 2004 att åtgärder som syftar till att förnsabba behandlingen av besvär genomförs enligt regeringsprogrammet.</p> <p>Denna mellanrapport innehåller ett sammandrag av de åtgärder som olika myndigheter har vidtagit. I sitt fortsatta arbete utvärderar arbetsgruppen vilka verkningar de olika åtgärderna har och om de är tillräckliga för att nå målet samt överväger om det finns behov av ytterligare förslag. Arbetsgruppen skall överlämna sin slutrapport den 30 september 2006.</p> <p>Efter att markanvändnings- och bygglagen har trätt i kraft har det vid miljöministeriet utarbetats flera handböcker för att utveckla förfarandet vid planläggningsärendena. Finlands Kommunförbund har genom utredningar och anvisningar strävat efter att främja bruket av markpolitiska medel i kommunerna för att få till stånd en tillräcklig planreserv.</p> <p>Skapande av ett investeringsprogram för stora trafikprojekt (för åren 2004–2013) bedöms bidra positivt till att projekten genomförs. Även ändringar i tidsplaner och möjligheter till genomförandet som orsakas av besvären kan förutses. På kommunikationsministeriets sektor har man också börjat utveckla förfaranden för att minska besvärbehov.</p> <p>Man har strävat efter att förbättra förvaltningsdomstolarnas verksamhetsförutsättningar genom att utveckla domstolarnas tjänstestruktur mera mot en s.k. domarcentrerad riktning, beslutföra sammansättningar görs smidigare genom att minska antalet jurister som deltar i beslutsfattandet i enskilda fall och genom att förbättra expertisen i planeärendena.</p> <p>Behandlingstiderna i planeärendena är vid förvaltningsdomstolarna i medeltal 12,5 månader. Behovet av att förnsabba behandlingen av planläggningsärendena är riksomfattande. Dessutom varierar behandlingstiderna mycket mellan olika förvaltningsdomstolar. En avgörande orsak till de långa behandlingstiderna av besvären har varit otillräckligheten av förvaltningsdomstolarnas personalresurser. Om andra genomförda eller planerade utvecklingsåtgärderna visar sig vara otillräckliga, anser arbetsgruppen att antalet personal skall ökas.</p> <p>Utvecklingen av förvaltningsdomstolarnas arbetsmetoder är av stor betydelse när det gäller behandlingstiderna. Genom ett införande av lyckade arbetsmetoder vid alla förvaltningsdomstolar kan man åtminstone dels minska den stora variationen i behandlingstiderna som råder mellan olika förvaltningsdomstolar.</p> <p>En översyn av besvärstillståndssystemet utreds som bäst i en annan arbetsgrupp under ledning av regeringsrådet Lauri Tarasti.</p>			
<p>Nyckelord</p> <p>Behandlingstid av besvär, förfarande vid planläggningsärenden och trafikprojekt, förvaltningsdomstolarnas verksamhetsförutsättningar, besvärstillståndssystem</p>			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM 4/32/2003, JM 042:00/2003			
Seriens namn och nummer Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkanden 2005:12		ISSN 1458-6452	ISBN 952-466-259-0
Sidoantal 42	Språk Finska	Pris 15 euro	Sekretessgrad offentlig
Distribution Edita Prima Ab		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYSLUETTELO

TYÖRYHMÄN TEHTÄVÄN TAUSTA	2
HALLITUKSEN ILTAKOULUSSA PÄÄTETTYJEN TOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMINEN	3
I MENETTELYN KEHITTÄMINEN KAAVOITUSASIOISSA	3
II SUUNNITTELUN JA MENETTELYN KEHITTÄMINEN LIIKENNEHANKKEISSA	5
III HALLINTOTUOMIOISTUINTEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN PARANTAMINEN	6
Hallinto-oikeuksien virkarakenteen kehittäminen tuo maripainotteisempaan suuntaan.....	6
Hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanon keventäminen	7
Eritysasiantuntemuksen parantaminen hallinto-oikeuksissa	7
Hallinto-oikeuksien henkilöstöresurssien turvaaminen	9
IV HALLINTO-OIKEUKSIEN TYÖMENETELMIEN KEHITTÄMINEN	11
V VALITUSLUPAJÄRJESTELMÄN TARKISTAMINEN	12
VI MUUTOKSENHAKUJÄRJESTELMÄN TOIMIVUUDEN SEURANTA.....	13
Seurantatyöryhmän käytössä ollut muuta selvitystä	14
Seurantatyöryhmän seurannassa toistaiseksi olleet oikeustapaukset	15
Tilastotietoja kaikkien asioiden ja kaavoitusasioiden käsittelymääristä hallintotuomioistuimissa	16
Hallinto-oikeuksissa vireillä olevat asemakaavoja koskevat valitusasiat 30.6.2005	19
Käsittelyajat korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaavoitus- poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioissa vuosina 2000-2005	20
Käsittelyajat hallinto-oikeuksissa kaavoitus-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioissa vuosina 2000-2005	21
Kaavavalitusasioiden lopputuloksesta	22
JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	25
1. Menettelyn kehittäminen kaavoitusasioissa	25
2. Suunnittelun ja menettelyn kehittäminen liikennehankkeissa	26
3. Hallintotuomioistuinten toimintaedellytysten parantaminen	26
4. Hallinto-oikeuksien työmenetelmien kehittäminen	27
5. Valituslupajärjestelmän tarkistaminen ja muutoksenhakujärjestelmän toimivuuden seuranta	27
Jatkotyö	27
LIITTEET	28

Työryhmän tehtävän tausta

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman mukaan oikeussuojajärjestelmän toimivuus maankäyttö- ja rakennusasioissa arvioidaan sekä selvitetään mahdollisuudet lainmuutoksin ja muin keinoin vähentää tarvetta valituksiin ja nopeuttaa valitusten käsittelyä kiinnittäen erityistä huomiota yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävien päätösten käsittelyaikoihin.

Oikeusministeriö asetti 19 päivänä marraskuuta 2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia muistion muodossa toimenpide-ehdotukset valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävässä asioissa hallituksen iltakoulukäsittelyä varten.

Työryhmä on 30.1.2004 julkaistussa muistiossaan ehdottanut, että tällä vaalikaudella toteutetaan seuraavat toimenpiteet:

- 1) Menettelyn kehittäminen kaavoitusasioissa
- 2) Suunnittelun ja menettelyn kehittäminen liikennehankkeissa
- 3) Hallintotuomioistuinten toimintaedellytysten parantaminen
 - hallinto-oikeuksien virkarakenteen kehittäminen tuomaripainotteisempaan suuntaan
 - hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanojen keventäminen sellaisissa oikeudellisesti yksinkertaisissa asioissa, joissa se ei vaarantaisi oikeusturvaa
 - erityisasiantuntemuksen parantaminen hallinto-oikeuksissa
 - hallinto-oikeuksien henkilöstöressurssien vahvistaminen
- 4) Hallinto-oikeuksien työmenetelmien kehittäminen
- 5) Valituslupajärjestelmän tarkistaminen
- 6) Järjestelmän toimivuuden seuranta

Hallitus on iltakoulussaan 10.3.2004 päättänyt toteuttaa toimenpiteet valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävässä asioissa hallitusohjelman mukaisesti.

Oikeusministeriö on 30.4.2004 päätöksellään OM 4/32/2004 asettanut poikkihallinnollisen työryhmän seuraamaan niiden toimenpiteiden toteuttamista, jotka hallitus on iltakoulussaan 10.3.2004 päättänyt toteuttaa. Työryhmän tulee myös arvioida toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuutta valitusten käsittelyn nopeuttamisessa. Tarvittaessa työryhmän tulee tehdä lisäehdotuksia käsittelyn nopeuttamiseksi yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävässä hankkeissa pidemmällä aikavälillä.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin osastopäällikkö, ylijohdaja Kari Kiesiläinen oikeusministeriön oikeushallinto-osastolta ja jäseniksi lakimies Ulla Hurmeranta Suomen Kuntaliitosta, neuvotteleva virkamies Jorma Immonen kauppa- ja teollisuusministeriöstä, Heikki Jukarainen, erityisasiantuntija oikeusministeriön oikeushallinto-osastolta, sittemmin ylituomari Oulun hallinto-oikeudesta, lakimies Helena Kinnunen Suomen Kiinteistöliitto ry:stä, hallitusneuvos Helena Korhonen ympäristöministeriöstä, lakimies Seppo Kuitunen Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry:stä, sittemmin SOK:sta, edellisen varajäsenenä asiamies Leena Eranti Rakennusteollisuus RT ry:stä, luonnonsuojelupäällikkö Ilpo Kuronen Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:stä, hallintoneuvos Kari Kuusiniemi korkeimmasta hallinto-oikeudesta, lainsäädäntöneuvos Arja Manner oikeusministeriön lainvalmisteluosastosta, ylituomari Hannu Renvall Turun hallinto-oikeudesta, hallitusneuvos Kaisa Leena Välipirtti liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä asianajaja Reijo Savia Suomen Asianajajaliitosta. Työryhmän sihteerinä on toiminut ylituomari Heikki Jukarainen.

Työryhmän toimikausi on 30.4.2004 - 30.9.2006. Työryhmän tulee antaa väliraportti 30.9.2005 sekä loppuraportti 30.9.2006.

Työryhmän työskentely

Työryhmä on kokoontunut 8 kertaa.

Hallituksen iltakoulussa päätettyjen toimenpiteiden toteuttaminen

I Menettelyn kehittäminen kaavoitusasioissa

1. *Ympäristöministeriön* tulee kehittää kaavoitusprosesseja. Olemassa olevien kaavoitusprosessien toimivuutta on seurattava. Näiden perusteella on harkittava, onko tarvetta kaavojen valmisteluvaiheeseen liittyvien normistojen uusimiseen tai menettelyn muuhun seuraamiseen.

Väliraportin valmistumiseen mennessä toteutettuja toimenpiteitä:

Maankäyttö- ja rakennuslain 2. vaiheen toimivuuden seuranta on saatu päätökseen elokuun 2005 lopussa ja sitä koskeva laaja arviointiraportti on julkaistu (Suomen ympäristö 781). Seurannan yhteydessä on tehty useita kyselyjä ja selvityksiä, jotka kohdistuvat mm. menettelyyn.

Ympäristöministeriön tehtävänä on ohjata kaavojen selvitysten ja vaikutusten arvioinnin tarpeen määrittelyä ja oikeaa ajoittamista. Ympäristöministeriössä ja sen myötävaikutuksella on laadittu useita tutkimuksia, jotka ovat tuottaneet ja jatkosakin tuottavat opasaineistoa ja muuta aineistoa kuten esimerkiksi:

- Oppaassa ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa, Ympäristöopas 109, 2003; on ohjattu selvitysten ja vaikutusten arviointia kaavoituksessa luonnonarvojen näkökulmasta.
- KASEVA-projektissa tutkitaan kaavoitusta palvelevien selvitysten ja vaikutusten arviointien oikeaa suhteuttamista kaavoitustehtävän tar-

peisiin. Projektissa selvitetään myös vaikutusten arviointien oikeaa suhteuttamista kaavoitustehtävän tarpeisiin sekä niitä koskevia menetelmiä. Projektista ilmestyy vuoden 2005 kuluessa raporttiluonnos. Myös sosiaalisten vaikutusten arvioinnista kaavoituksessa valmistuu raportti vuonna 2005;

- Esite Asumisen ja yrittämisen edellytykset kuntoon – tietoa maapolitiikasta kuntien päättäjille (2004) yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa

- Maankäytön konfliktit ja niiden ratkaisumahdollisuudet, osa 1. Kat-saus käsitteisiin ja kirjallisuuteen. (Suomen ympäristö – sarja nro 723)

- Pysyvän asutuksen sijoittumisesta ranta-alueille koskevia pilottiprojekteja rahoitetaan vuosina 2005–2006.

2. *Kunnat* on saatava käyttämään maapoliittisia keinoja riittävän kaavavarannon aikaansaamiseksi.

Väliraportin valmistumiseen mennessä toteutettuja toimenpiteitä:

Ympäristöministeriö on yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa vuonna 2004 julkaissut kuntien päättäjille tarkoitetun esitteen Asumisen ja yrittämisen edellytykset kuntoon – tietoa maapolitiikasta kuntien päättäjille.

Suomen Kuntaliitto ja ympäristöministeriö ovat selvittäneet tonttituotantoa (tontti-barometri) viimeksi vuoden 2005 tammi-helmikuussa. Tällöin selvitettiin kuntien maapolitiikasta vastaavien viranhaltijoiden näkemyksiä tonttimarkkinoista vuosina 2005 ja 2006.

Suomen Kuntaliitto on tehnyt selvityksen: Tonttituotannon ongelmat kunnissa 2 (Ritva Laine, Suomen Kuntaliitto 2004)

Selvitys koskee tonttituotannon ongelmia kasvukunnissa. Selvitys perustuu kyselyyn, johon osallistuivat viiden eniten kasvavan kaupunkiseudun 30 kuntaa. Kyselyyn vastasivat kunnan kaavoituksesta vastaavat virkamiehet ja luottamusmiehet. Selvityksessä nousivat esiin tonttituotantoa hidastavina tekijöinä kunnissa kaavoitukseen ja kaavoihin liittyvät ristiriitaiset intressit, kaavoituksen resurssien vähäisyys, kunnallistekniikan rahoituksen puute, kaavavalitusten hidas käsittely ja kunnan maanomistuksen vähäisyys.

Suomen Kuntaliiton on laatinut ”Valmistelijan opas” – nimisen julkaisun kunnan lupavalmistelijaa varten suunnitelmaratkaisujen ja poikkeamispäätösten valmisteluun sekä asiaa koskevat esitteet rakentajalle ja päättäjälle asemakaava-alueen ulkopuolisen rakentamisen vaikutuksista.

Ympäristöministeriö ja Suomen Kuntaliitto ovat julkaisseet vuonna 2005 selvityksen: Kunnan maapolitiikan keinojen vaikuttavuuden ja kehittämistarpeiden arviointi.

Lisäksi Suomen Kuntaliitolla on ollut laaja Maapolitiikan verkko-opas jo vuodesta 2001 lähtien. Sitä ylläpidetään jatkuvasti.

Suomen Kuntaliitto on osaltaan koulutuksessaan ja tiedotuksessaan ohjannut kuntia esittämään hallinto-oikeuksille vireillä olevien valituskaavojen priorisointia ja toimittamaan hallinto-oikeudelle kuntien käsittelyssä syntynyt aineisto täydellisenä tuomioistuinkäsittelyn jouduttamiseksi.

Suomen Kuntaliitto järjestää vuosittain runsaasti koulutustilaisuuksia maapolitiikasta ja kaavoituksesta.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitus on 24.8.2005 päättänyt vuoden 2006 valtion talousarvioesityksen yhteydessä, että maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä selvitetään 1.1.2006 mennessä asuntojen hintatason kohtuullistuttamiseksi. Selvitys arvioi erityisesti maankäyttö- ja rakennuslain kuntien kaavoitusvelvollisuussäännösten täsmentämisen tarvetta. Samassa yhteydessä hallitus on vielä päättänyt kiinteistöveron korottamisesta eräissä tapauksissa tonttitarjonnan lisäämiseksi.

II Suunnittelun ja menettelyn kehittäminen liikennehankkeissa

Liikenne- viestintäministeriön sektoriin kuuluvien *suurten liikennehankkeiden investointiohjelma* vuosille 2004–2013. Tavoite sisältyy liikenneväyläpolitiikan linjauksia vuosille 2004–2013 valmistelleen ministeriryhmän mietintöön, joka on annettu 10.2.2004. Suuria liikennehankkeita koskevia toteuttamispäätöksiä on tehty ohjelman mukaisesti.

Maantielaki (503/2005) tulee voimaan 1.1.2006. Lakiin sisältyvät säännökset vuorovaikutteisesta suunnittelusta. Lain mukaan yhteiskunnallisesti merkittäviksi katsottavia yleis- ja tiesuunnitelmapäätöksiä koskevat valitukset on käsiteltävä kiireellisinä. Lain valmisteluun liittyvät liikennevaliokunnan mietintö (LiV 9/2005 vp) ja perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 3/2005 vp). Hallinnonalalla valmistaudutaan uuden lain voimaantuloon koulutuksella, viranomaisyhteistyöllä ja ajantasaista asiakirja-aineistoa laatimalla.

Hallinnonalan hankkeiden valmistelussa otetaan huomioon liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän (julkaisut 36 ja 37/2003) ehdotukset toimenpiteiksi, joihin kuuluvat:

- hankkeiden suunnittelun vuorovaikutteisuuden lisääminen;
- osallistumismahdollisuuksien turvaaminen;
- suunnittelun ja toteuttamisen aikaisen neuvonnan kehittäminen; ja
- selvitysten riittävydestä huolehtiminen.

Ratalain valmistelu on käynnissä ja hallituksen esitys valmistunee vuoden 2005 aikana.

Tiehallinnossa on valmistunut mm. ”Tiehankeiden arviointiohje” (TIEH 2100026–04). Ohje sisältää mm. arviointikohteiden määrittelyä sekä liikenne-ennusteita ja vertailuvaihtoehdon läpinäkyvyyttä ja toistettavuutta tarkemmalla vaikuttavuuden arvioinnin ohjeistuksella ja hankearvioinnin dokumentoinnilla.

”Tienpidon hankkeiden vaikutuksien jälkiarviointi” (Tiehallinnon selvityksiä 20/2005). Uudessa maantielaisissa edellytetään tienpitäjältä järjestelmällistä tiehankkeiden vaikutusten toteutumisen

seurantaa. Menettely tullaan liittämään vuoden 2005 lopussa osaksi tiehankkeiden arviointiohjetta.

”Vuoropuheluoppaan” (Tielaitoksen selvityksiä 14/1997) päivitystyö on käynnistynyt tämän vuoden aikana.

”Aluekäsikirja”, Alueellisen yhteistyön käsikirjasta on laadittu verkkoversio.

”Yleiset tiet kaavoituksessa”. Ohjeluonnos, joka sisältää perustietoa eriasteisista kaavoista ja niiden oikeusvaikutuksista. Ohjeessa on selostettu kaavojen merkitystä tienpidolle ja tuotu esiin Tiehallinnon näkökulmia eräisiin yleistä tietä koskeviin kaavoituskysymyksiin. Lisäksi on korostettu yhteistyön tarpeellisuutta tiensuunnittelussa ja kaavoituksessa. Ohjeen viimeistely on odotanut maantielain käsittelyä.

Suomen Kuntaliiton laatima ”Valmistelijan opas” -niminen julkaisu sisältää ohjeistusta myös tiesuunnittelun suhteen.

Ratahallintokeskuksen rekrytoinneissa ja toimintajärjestelmän laadinnan yhteydessä on kiinnitetty huomiota suunnittelu- ja ympäristöasioiden laadun varmistamiseen. Suunniteltavien ratahankkeiden luontoselvityksiä on tarkistettu.

Merenkululaitoksessa on kehitetty merenkulun viranomaisten yhteistyötä ja toimintatapoja ympäristöviranomaisten kanssa meriväylien rakentamiseen ja parantamiseen liittyvissä asioissa.

III Hallintotuomioistuinten toimintaedellytysten parantaminen

Hallinto-oikeuksien virkarakenteen kehittäminen tuomaripainotteisempaan suuntaan

Oikeusministeriö asetti 30.1.2004 työryhmän selvittämään hallinto-oikeuksien henkilöstörakenteen kehittämistä.

Työryhmä päätyi 31.5.2004 antamassaan muistiossaan ehdottamaan, että oikeusministeriö tekisi periaatepäätöksen hallinto-oikeuksien henkilöstörakenteen kehittämistä vuosien 2005–2014 aikavälillä siten, että hallinto-oikeustuomarien ja hallinto-oikeuden kansliahenkilökunnan virkoja lisätään vuosittain samalla, kun hallinto-oikeussihteerien virkoja lakkautetaan.

Työryhmä korosti kuitenkin muistiossaan, että henkilöstörakenteen kehittäminen on tärkeä tekijä oikeusturvan saatavuuden kannalta, mutta hallinto-oikeuksien tehtävien monipuolistuessa ja lisääntyessä tulisi henkilöstörakennetta kehitettäessä samalla seurata tarkoin asioiden käsittelyaikoja hallinto-oikeuksissa. Niiden piteneminen voi olla merkinä siitä, että hallinto-oikeudet tulevat tarvitsemaan myös henkilöstön lukumäärän lisäämistä yllä mainitulla aikavälillä.

Muistiosta on pyydetty lausunnot hallinto-oikeuksilta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, henkilöstöryhmiä edustavilta henkilöstöryhmiltä ja valtiovarainministeriön henkilöstöosastolta. Lausunnoista on oikeusministeriössä laadittu yhteenveto. Pääosin lausunnoissa asetuttiin kannattamaan työryhmän ehdotusta.

Valtion talousarviossa vuodelle 2005 perustettiin kaikkiin hallinto-oikeuksiin yhteensä neljä hallinto-oikeustuomarin virkaa määrääjäksi samaan aikaan avoimeksi tulleiden neljän hallinto-oikeussihteerin viran jäädessä täyttämättä vastaavaksi ajaksi.

Oikeusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2006–2009 todetaan oikeusturvapolitiikan tavoitteiden toteuttamisen edellyttävän muun ohessa jatkuvaa henkilöstön virkarakenteen kehittämistä.

Oikeusministeriön pyrkii toteuttamaan työryhmän linjausta hallinto-oikeuksien henkilöstörakenteen kehittämiseksi tuomioistuinten kanssa käytyjen tavoitekeskustelujen pohjalta vuosittaisissa budjettipäätöksissä.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa on syyskuun 2004 alusta lukien toimeenpantu tuomaripainotteen työskentelyn kokeilu, joka päättyy vuoden 2005 lopussa. Raportti kokeilusta julkaistiin 30.9.2005.

Hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanon keventäminen

Oikeusministeriön toimesta on valmisteltu kesäkuussa 2005 eduskunnalle annettu hallituksen esitys (HE 85/2005). Siinä ehdotetaan muutettavaksi hallinto-oikeuslakia siten, että hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanoja joustavoitetaan. Tuomioistuin olisi edelleen pääsääntöisesti päätösvaltainen kolmijäsenisenä, mutta laissa erikseen säädetyissä asioissa se olisi päätösvaltainen myös muussa kokoonpanossa. Muita kokoonpanoja olisivat kahden hallinto-oikeustuomarin ja esittelemässään asiassa hallinto-oikeuden jäsenenä toimivan esittelijän muodostama kokoonpano, kahden hallinto-oikeustuomarin kokoonpano ja yhden hallinto-oikeustuomarin kokoonpano. Kunkin kokoonpanovaihtoehdon osalta olisi laissa erikseen lueteltu ne asiaryhmät, joissa peruskokoonpanoa suppeampi kokoonpano tulisi kysymykseen. Kaava-asioihin tällaisia kevennettyjä kokoonpanoja ei niiden luonteen vuoksi esitetä, mutta kokoonpanojen supistamisen kautta saatavat resurssisäästöt voidaan osin kohdistaa myös näiden asioiden ratkaisemiseen.

Eritysisiantuntemuksen parantaminen hallinto-oikeuksissa

Iltakoulutyöryhmä arvioi, että rekrytointiratkaisuilla tulisi hankkia lisää erityisasiantuntijoita hallinto-oikeuksiin.

Viran kelpoisuusvaatimuksista ja virkaan valitsemisen perusteista on säädetty perustuslaissa, tuomareiden nimittämislaisissa ja hallinto-oikeuslaissa. Nämä lait eivät kuitenkaan anna vapaata harkintaa nimittäjille siinäkin tapauksessa, että tuomioistuimessa olisi tarvetta tietynlaisen erityisosaamisen vahvistamiseen.

Tasavallan presidentti nimittää tuomarin vakinaiseen tuomarinvirkaan. Nimittämismenettelyyn kuuluu hallinto-oikeuden johtoryhmän lausunnot ja tuomarivalintalautakunnan ehdotusmenettely.

Määräaikaiseen tuomarin virkaan määrääjän pituudesta riippuen nimittäjinä ovat hallinto-oikeuden ylituomari, hallinto-oikeuden täysistunto tai korkeimman hallinto-oikeuden täysistunto.

Hallinto-oikeuden täysistunto nimittää hallinto-oikeussihteerin vakinaiseen hallinto-oikeussihteerin virkaan. Ylituomari nimittää määräaikaisen hallinto-oikeussihteerin.

Hallinto-oikeuksien ylituomarit ovat tehneet oikeusministeriölle ehdotuksen hallinto-oikeuslain tarkistamisesta siten, että määräaikaisten hallintotuomariem nimittämisvalta tulisi alkuvaiheessa keskittää ylituomarille siten, että hallinto-oikeuden täysistunto jäisi kokonaan pois nimittäjänä. Tässä vaiheessa tämä ehdotus ei ole edennyt erillisenä lainmuutoshankkeena. Asiasta pyydetään syksyllä 2005 korkeimman hallinto-oikeuden kannanotto.

Käytännössä hallinto-oikeuksiin on vuosina 2002–2004 (vuoden 2004 elokuun loppuun mennessä) nimitetty hallintotuomioistuinten ulkopuolelta suoraan tuomariksi kolme hakijaa, jotka kaikki olivat johtavassa asemassa julkisen hallinnon palveluksessa ennen nimitetyiksi tuloaan. Hallinto-oikeustuomarin virkaan nimitettäessä voidaan kuitenkin ottaa huomioon paitsi tuomioistuinlaitoksessa hankittu työkokemus myös muu työkokemus.

Maankäyttö- ja rakennuslain voimaantulon jälkeen on hallinto-oikeuksiin nimitetty määräaikaisia hallinto-oikeustuomareita tai hallinto-oikeussihteerejä, joilla on siirtyessään hallinto-oikeuksien palvelukseen ollut työkokemusta muissa tuomioistuimissa tai muulla rakennus- ja maankäyttöasioiden taikka ympäristöasioiden soveltamisessa, seuraavasti:

Helsingin, Kouvolan, Kuopion ja Turun hallinto-oikeuksiin on kuhunkin viime vuosina onnistuttu rekrytoimaan joko määräaikaiseksi tai vakinaiseksi tuomariksi yksi alueellisessa ympäristökeskuksessa kaavoitusasioissa pitkäaikaista kokemusta saanut lakimies. Turun hallinto-oikeudessa on lisäksi toiminut määräaikaisessa hallinto-oikeussihteerin virassa ympäristökeskuksen ylitarkastaja. *Hämeenlinnan ja Oulun hallinto-oikeuksissa* on kummassakin tuomari, jolla on kokemusta toimia esittelijänä korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaavoitus- ja rakennusasioissa. *Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa* on lisäksi työskennellyt määräaikaisena tuomarina rakennusasioissa kokemusta saanut korkeimman hallinto-oikeuden esittelijäneuvos ja määräaikaisena hallinto-oikeussihteerinä alueellisen ympäristökeskuksen ylitarkastaja, jolla lisäksi on kokemusta kaavoitusasioiden esittelystä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. *Vaasan hallinto-oikeudessa* on tekniikan ja luonnontieteiden alan koulutuksen saaneita hallinto-oikeustuomareita ympäristönsuojelu- ja vesiasioissa tuomareina.

Erityisasiantuntemusta on pyritty parantamaan hankkimalla tuomioistuimissa työskenteleville täydennyskoulutusta ainakin seuraavasti:

Oikeusministeriön koulutusyksikön toimesta järjestetyillä maankäyttö- ja rakennuslain kursseilla, joita on järjestetty sisällöltään kahdella eri ohjelmalla.

Korkein hallinto-oikeus on järjestänyt virkamiesvaihtoa siten, että eri hallinto-oikeuksista on ollut mahdollista lähettää maankäyttö- ja rakennusasioihin perehtyvä esittelijä kuukaudeksi tutustumaan näiden asioiden käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Vaasan hallinto-oikeus on järjestänyt vuosittain ympäristöoikeuteen liittyvän koulutuspäivän.

Itä-Suomen kolme ympäristökeskusta ja Kuopion hallinto-oikeus ovat vuosittain pitäneet neuvottelupäivän yhteisistä kysymyksistä.

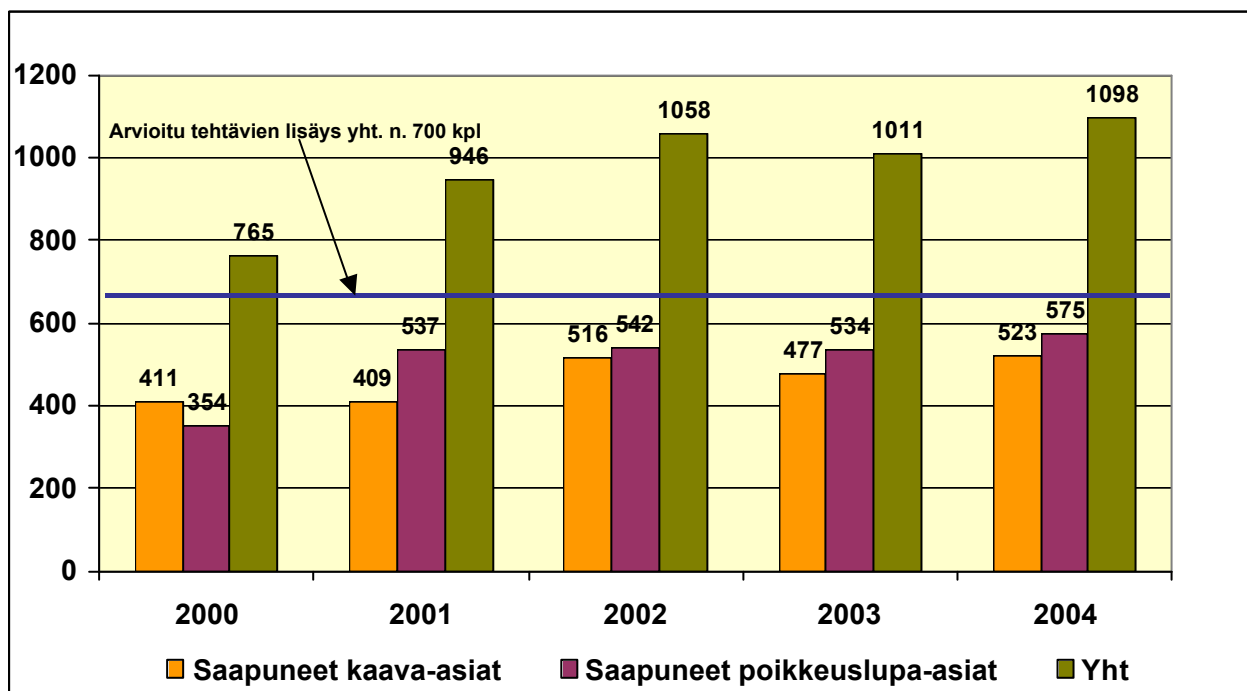
Suomen Kuntaliitto ja yliopistot ovat myös järjestäneet koulutusta kaavoitus- ja ympäristöasioissa.

Tuomarikoulutuksen järjestämisestä on tarkoitus antaa syksyllä 2005 lakiesitys.

Hallinto-oikeuksien henkilöstöresurssien turvaaminen

Iltakoulutyöryhmä arvioi, että hallinto-oikeuksien henkilöstöresursseja tulisi lisätä kahdella tuomarinviralla (T11-T13) ainakin vuosina 2005–2007. Virkojen perustamiseen tarvittava määräraha olisi vuositasolla 100.000 euroa.

Maankäyttö- ja rakennuslain valmistelun yhteydessä arvioitiin, että lain mukaisten valitusasioiden ohjaaminen hallinto-oikeuksiin vastaa hallinto-oikeuksissa yhdeksän lakimiehen työpanosta. Näitä lisäresursseja ei kuitenkaan saatu hallinto-oikeuksiin. Hallinto-oikeuksien henkilöstömäärä (yhteensä noin 430 henkilötyövuotta) on pysynyt vuosina 2001–2004 lähes muuttumattomana. Uusien asiaryhmien sisältämien tehtävien määrä arvioitiin vuosittain olevan noin 700 asian suuruusluokkaa. Se arvio on osoittautunut liian pieneksi. Esimerkiksi vuonna 2004 hallinto-oikeuksiin saapui yhteensä 1098 tällaista asiaa.

Kuva: Hallinto-oikeuksiin saapuneet kaava- ja poikkeamispäätösvalitukset vuosina 2000–2004 (Lähde: YM:n maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta laadittu raportti)

Hallinto-oikeudet perustettiin 1.11.1999. Yhdentoista lääninoikeuden sijaan muodostettiin kahdeksan hallinto-oikeutta. Lääninoikeuksien henkilökunta siirtyi pääosin hallinto-oikeuksiin.

	1998	2002	2003	2004	2005
tuomarit	139	145	147	154	156
esittelijät	150	144	140	133	133

kansliahenkilökunta	159	142	141	141	142
yhteensä	448	431	428	428	430

Hallinto-oikeuksien henkilöstömäärän kehitys vuosina 1998–2005 (Lähde OM:n tilasto)

Hallinto-oikeuksien henkilöstömäärä vastaa siten aikaa, jolloin kaavavalitusten käsittely ei vielä kuulunut tuomioistuinten tehtäviin. Paitsi näitä asioita hallinto-oikeuksiin on vuosittain ohjattu muitakin uusia asiaryhmiä, joten hallinto-oikeuksien jutturakenne on muuttunut entistä monipuolisempaa asiantuntemusta vaativaksi.

Vuosien 2004–2007 valtion talousarvion kehysvalmistelussa oikeusministeriö oli ehdottanut hallitusohjelmaan sisältyvän yhteiskunnallisesti merkittävien asioiden ratkaisujen jouduttamistavoitteen johdosta 300.000 euron lisäystä (viisi tuomarinvirkaa), mitä kehykseen ei kuitenkaan sisällytetty. Maankäyttö- ja rakennusasioiden käsittelyn jouduttamiseksi hallinto-oikeuksiin saatiin kuitenkin vuodeksi 2004 lisää kaksi määräaikaista tuomaria.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitus päätti käsitellessään iltakoulutyöryhmän ehdotusta, että tuomarinvirat voidaan perustaa oikeusministeriölle osoitettujen kehysmäärärahojen puitteissa. Näihin ehdotettuihin virkoihin ei erikseen osoitettu määrärahaa ainakaan vuodeksi 2005. Tosin hallinto-oikeuksiin saatiin vuonna 2005 perustaa neljä hallinto-oikeustuomarin virkaa. Tämä ei kuitenkaan lisännyt henkilöresursseja vuoteen 2004 verrattuna, koska vastaavasti kuitenkin vuonna 2005 ei saatu määrärahaa määräaikaisten hallinto-oikeustuomarien virkoihin, kuten edellä on jo todettu.

Oikeusministeriö päätyi neuvotellessaan hallinto-oikeuksien henkilöstökehyksistä vuodelle 2005 siihen, että Kouvolan hallinto-oikeuteen saatiin täyttää yksi uusi määräaikainen hallinto-oikeussihteerin virka vuodeksi, mutta vastaavasti Oulun hallinto-oikeus ei saanut enää täyttää puoleksi vuodeksi määräaikaista hallinto-oikeustuomarin virkaa. Turun hallinto-oikeudessakin vähennys edelliseen vuoteen oli puoli henkilötyövuotta ja se kohdistui kansliahenkilökuntaan. Muissa hallinto-oikeuksissa henkilöstöresurssit pysyivät samana kuin vuonna 2004.

Oikeusministeriö on sittemmin 22.3.2005 kirjeessään korostanut menojen kasvua hillitsevien toimien tärkeyttä. Näinä toimina on kirjeessä mainittu lomarahojen vapaapäiviin vaihtamisen suosimista ja sairaslomasijaisten palkkaamisesta pidättäytymistä. Toteutuessaan nämä säästötoimet tosiasiallisesti vähentävät henkilöstöresursseja.

Valtioneuvosto on kehyspäätöksessään 11.3.2005 asettanut tavoitteekseen valtion toiminnan tehokkuuden lisäämisen siten, että seuraavan vaalikauden eli vuoden 2011 loppuun mennessä vain puolet valtion henkilöstön poistuman johdosta vapautuvista työpaikoista täytetään. Tämä merkitsee, että koko tuolle kaudella tulisi tavoitella keskimäärin runsaan kahden prosentin vuosittaista henkilöstön määrän vähennystä ja vastaavaa tuottavuuden nousua.

Valtioneuvosto on 24.8.2005 valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2006 käsitellessään samalla päättänyt toteuttaa toimenpidekokonaisuuden, jolla lisätään ja nopeutetaan asuntotonttien saataavuutta ja kohtuullistetaan asuntojen hintatasoa. Yhtenä toimenpiteenä tässä yhteydessä on Helsingin hallinto-oikeuden resurssien lisäämisen korottamalla tuomioistuimien määrärahamomenttia 25.10.23 yhteensä 210.000 eurolla.

IV Hallinto-oikeuksien työmenetelmien kehittäminen

Hallinto-oikeuksien työmenetelmiä on selvitetty viimeksi vuonna 2003 (Hallinto-oikeuksien työmenetelmäselvitys Anja Sahla - Heikki Jukarainen 2003).

Selvitys paljasti, että eri hallinto-oikeuksien sisäiset menettelytavat poikkeavat toisistaan mm. luottamuksen kehittämisessä ja ylläpitämisessä, päällekkäisen työn välttämässä, erilaisten ratkaisukokoonpanojen luomisessa, suullisten käsittelyjen kokoonpanoissa, tuomarin osallistumisessa asian valmisteluun, notaarien ja toimistosihteerien käyttämisessä valmistelutyössä, istuntojen järjestämisessä, asiakirjojen kierrossa, esikäsittelyistuntojen järjestämisessä, suullisten käsittelyjen käytännön järjestämisessä, muistioiden laatimiskäytännöissä, esittelijöiden roolien laajuudessa, jäsenten ja esittelijöiden työpanoksen joustavassa käytössä, tavoitteiden asettamisessa ja niiden toteutumisen seurannassa ja johtoryhmän käyttämisessä lainkäytön yhtenäisyyden valvonnassa.

Iltakoulutyöryhmä päätyi esittämään, että oikeusministeriö tukisi selvitystyön johtopäätöksinä annettua suositusta, jonka mukaan kussakin hallinto-oikeuksissa olisi käynnistettävä selvitystyö, jossa tarkemmin tutkittaisiin ja vertailtaisiin työskentelytapoja, jotta jokaisessa hallinto-oikeudessa löydettäisiin mahdollisimman tehokkaat, yhtenäiset ja riittävän oikeusturvan takaavat menettelytavat.

Tarkoituksenmukaisten menettelytapojen valitseminen ei pääsääntöisesti edellytä lainsäädäntötoimia, vaan määrätietoista kehittämistä ja johtamista hallinto-oikeuksissa. Jatkotyössä tulisi pyrkiä vertaillen löytämään mahdollisimman tehokkaat, yhtenäiset ja samalla riittävän oikeusturvan takaavat menettelytavat.

Apulaisoikeuskansleri selvityksessään 12.12.2003 Dnro 14/50/03 ja valtiontilintarkastajat eduskunnalle 10.12.2004 antamassaan kertomuksessa vuodelta 2003 ovat kiinnittäneet huomiota hallinto-oikeuksien työmenetelmien kehittämisen tarpeellisuuteen.

Hallinto-oikeudet ovat työmenetelmäselvitykseen perustuen tuomioistuinkohtaisesti tutkineet omia menetelmiään.

Työmenetelmäselvityksen johdosta on järjestetty kesäkuussa 2004 yksi hallinto-oikeuksien yhteinen seminaari, mihin osallistuivat hallinto-oikeuksien ylituomarit ja jaostojen puheenjohtajat. Seminaarissa käsiteltiin ryhmätöinä työmenetelmäselvityksessä esiin nostettuja erilaisia kehittämiskohteita ja eroavaisuuksia työskentelymenetelmissä. Seminaarin tuloksia on käsitelty syksyllä 2004 pidetyillä ylituomarien neuvottelupäivillä.

Oikeusministeriö on syksyllä 2004 hallinto-oikeuksien kanssa käymiensä tulosneuvottelujen yhteydessä selvittänyt, minkälaisiin toimenpiteisiin eri hallinto-oikeudet olivat ryhtyneet tämän työmenetelmiensä vertailuselvityksen johdosta. Kyselyyn annettujen vastausten pohjalta ei voi saada selkeää kuvaa siitä, ovatko hallinto-oikeuksien työmenetelmät kehittyneet ja yhdenmukaistuneet työmenetelmäselvityksessä osoitetuilla kohdilla.

Turun hallinto-oikeudessa on systemaattisesti erityistoimenpitein pyritty estämään kaava- ja maankäyttöasioiden käsittelyaikojen venyminen kohtuuttoman pitkiksi. Keinoina on käytetty jaostojen koon kasvattamista, henkilöresurssien käytön väliaikaista painottamista näihin asioihin, asioiden keskittämistä yhdelle jaostolle, näiden asioiden osaamisen ja kokemusten keskittämistä, rekrytointiratkaisuja, joilla on saatu osaamista lisätyksi, asiakkoista erityistiimien muodosta-

mista, työparityöskentelyä, tehostettua asiaseurantaa, sekä sisäiseen että ulkoiseen koulutukseen osallistumista ja tavoiteaikapriorisointia.

Kuopion hallinto-oikeudessa on tilapäisesti muodostettu erityiskokoonpano nimenomaan kaava-asioiden valitusruuhkan purkamiseksi.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa toteutetaan 1.9.2004–31.12.2005 laatu- ja työmenetelmäkeilu. Siinä jaetaan työtehtäviä eri tavalla kuin kollegiaalisissa tuomioistuimissa on totuttu ja pyritään avoimemmin prosessin johdon kautta ohjaamaan osapuolia antamaan parempaa selvitystä käsiteltävänä olevasta asiasta.

V Valituslupajärjestelmän tarkistaminen

Korkeimman hallinto-oikeuden aloitteesta (10.3.2003) on laadittu laajahko lakipaketti eräksi hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muutoksiksi (HE 112/2004). Siinä on muun muassa muutettu eräiden asiaryhmien valituslupasäännöksiä ja jatkovalituskielto täytäntöönpanoa ja aloittamisoikeutta koskevien säännösten muuttamista eräissä asioissa. Myös hallinto-oikeuksien vähimmäiskokoonpanoja on tietyissä asioissa supistettu. Yhteensä 35 eri lain muutokset tulevat voimaan 1.10.2005. Hallituksen esityksen mukaan muutokset parantaisivat hallinto-oikeuksien mahdollisuuksia ratkaista lakimieskokoonpanossa nykyistä enemmän asioita. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavien asioiden määrä vähenisi jonkin verran, koska valituksia ohjattaisiin hallinto-oikeuksiin, eräissä tapauksissa täytäntöönpanovalitukset kiellettäisiin ja joissakin asiaryhmissä otettaisiin käyttöön valituslupajärjestelmä. Hallituksen esitys ei sisällä tarkkoja arvioita siitä, paljonko työpanosta tätä kautta voisi vapautua muihin tuomioistuinten tehtäviin. Lainmuutokset on julkaistu säädöskokoelmassa numeroilla 698–732/2005.

Ympäristönsuojelulainsäädännön osalta vastaavien säännösten muutokset on valmisteltu ympäristöministeriössä (HE 227/2004). Eduskunta on 22.2.2005 hyväksynyt tämän lakiehdotuksen ja se on julkaistu säädöskokoelmassa numerolla 252/2005. Laki on tullut voimaan 1.5.2005.

Oikeusministeriön valmisteleva hallintolainkäytön kehittämisohjelma vuosiksi 2004–2007. Se sisältää muun muassa ehdotuksen käynnistää selvitystyö valituslupajärjestelmän laajentamiseksi korkeimman hallinto-oikeuden esitystä merkittävämmäksi. Laajentamista tarkastellaan oikeusministeriön lainvalmisteluosaston toimesta vuonna 2005 laadittavassa julkaisussa.

Ympäristöministeriön suunnitelmissa on tehdä selvitys valituslupajärjestelmän soveltumisesta sellaisiin maankäyttöä ja rakentamista koskeviin asiaryhmiin, joihin se asioiden laadun ja määrän sekä oikeusturvan kannalta soveltuu. Selvitystyöstä on tehty vasta määrällinen, rakennuslupia ja toimenpidelupia koskeva selvitys. Arviointia valituslupajärjestelmän vaikuttavuudesta ja mahdollisuuksista ei ole tehty.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitus on 24.8.2005 päättänyt vuoden 2006 valtion talousarvioesityksen yhteydessä selvittää pikaisesti mahdollisuuksia muuttaa maankäyttö- ja rakennuslakia kaksinkertaisen valitusmahdollisuuksien rajoittamiseksi tuomioistuimeen asemakaava-asioissa ja rakentamisen lupa-asioissa asuntotonttien riittävän kaavoituksen edistämiseksi. Toimeksianto on samansuuntainen hallituksen iltakoulussa hyväksymän toimenpide-ehdotuksen kanssa, jonka mukaan valituslupajärjestelmän käyttöönottamista selvitetään ympäristöministeriössä esimerkiksi rakennuslupa-asioissa.

Hallituksen nyt tekemän pikaisen selvityksen tekemistä varten ympäristöministeriö on 8.9.2005 asettanut hallintoneuvos Lauri Tarastin johdolla työryhmän, joka määräaika päättyy 31.12.2005. Tämän työn yhteydessä selvitetään valituslupajärjestelmän käytön mahdollisuudet ja vaikutukset sekä kaava- että lupa-asioissa.

VI Muutoksenhakujärjestelmän toimivuuden seuranta

Ympäristöministeriön tehtävänä on maankäyttö- ja rakennuslakiin liittyvän muutoksenhaun seuranta ja arviointi mahdollisesti tarvittavasta lainsäädännön kehittämisestä muutoksenhaun tarpeen vähentämiseksi.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt ja toteuttanut:

- a. Selvityksen maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisesta hallintotuomioistuimissa 2001–2003 (julkaisusarja Suomen Ympäristö 693, Susanna Wähä)
- b. Ympäristöministeriö on yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa teettänyt vuonna 2005 tutkimuksen poikkeamispäätösten ja suunnittelutarveratkaisujen kumoutumisperusteista tuomioistuinkäsittelyssä. Tutkimuksen on tehnyt Joensuun Yliopistossa tutkija Alekski Heinilä.
- c. Muutoksenhaun tarpeen vähentämiskeinoista on tarkoitus tehdä selvitys, joka käynnistyy vuosina 2005–2006.
- d. Oikaisukehotusjärjestelmän toimivuudesta ja kehittämistarpeista valmistuu syyskuun 2005 lopussa. (Hallintoneuvos Kari Kuusiniemen selvitys)
- e. Parhailtaan on menossa selvityksen tekeminen korkeimman hallinto-oikeuden asemakaava-asioiden ennakkopäätösluontoisuudesta valituslupajärjestelmän käyttöön ottamisen edellytysten harkitsemiseksi. Selvitys valmistuu 15.11.2005 (Susanna Wähä).

Ympäristöministeriö on järjestänyt maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta neljä arviointiseminaaria vuosina 2004–2005 kohderyhminä seminaareissa ovat olleet kunnat, maakuntien liitot, alan ammatilliset ja edunvalvontaan liittyvät järjestöt, elinkeinoelämän järjestöt, kansalaisjärjestöt, alueelliset ympäristökeskukset, muut alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamisen ohjaukseen kytkeytyvät valtion viranomaistahot, alan tutkimuslaitokset sekä konsultit. Seminaarien pohjalta ympäristöministeriö on laatinut raportin maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta, joka on julkaistu syksyllä 2005 ympäristöministeriön julkaisusarjassa Suomen ympäristö numerolla 781.

Eduskunnan ympäristövaliokunta on antaessa hallituksen esitystä (HE164/2003) laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain sekä kiinteistönmuodostamislain muuttamiseksi mietinnössään 23.4.2004 (YmVM 7/2004 vp) todennut edellä mainitun työryhmän ehdotusten olevan lähtökohtaisesti perusteltuja ja oikeansuuntaisia.

Viimeksi mainittua hallituksen esitystä eduskunnassa käsiteltäessä ympäristövaliokunta mietinnössään (YmVM 13/2004 vp) 15.6.2004, lakivaliokunta lausunnossaan (LaVL 11/2004 vp) 25.5.2004 ja maa- ja metsätalousvaliokunta lausunnossaan (MmVL 12/2004 vp) 28.5.2004 ovat

pitäneet myönteisenä, että oikeusministeriö on asettanut poikkihallinnollisen työryhmän seuraamaan niiden toimenpiteiden toteuttamista, joilla pyritään nopeuttamaan yhteiskunnallisesti tai alueiden kehittämisen kannalta merkittäviä asioita koskevien valitusten käsittelyä.

Talousvaliokunta puolestaan hallituksen esitystä (HE165/2003) käsitellessään on lausunnossaan (TaVL 17/2004 vp) 10.6.2004 katsonut, että epäkohtia havaittaessa prosessuaalisia menettelyjä tulee kehittää niin, että muutoksenhaut eivät johda kohtuuttomiin haittoihin.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 15/2004 vp) ympäristövaliokunnalle ns. Århusin sopimuksen voimaan saattamista koskevaa lainsäädäntöä eduskunnassa käsiteltäessä (HE 165/2003) 19.5.2004 katsonut, että valtioneuvoston tulee tarvittaessa ryhtyä toimiin ympäristöasioiden käsittelyaikaisten lyhentämiseksi tuomioistuimissa.

Eduskunta on hyväksyessään Århusin sopimuksen voimaan saattamista koskevan lainsäädännön samalla hyväksynyt lausuman (Eduskunnan vastaus 105/2004 vp), jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ympäristöasioiden käsittelyaikaisten kokonaispituutta ja lisää tarvittaessa hallinnon resursseja valitusten käsittelyaikaisten lyhentämiseksi ja oikeussuojajärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi.

Seurantatyöryhmän käytössä ollutta muuta selvitystä

Edellä mainittujen, ns. iltakoulutyöryhmän toimenpide-ehdotuksiin suoranaisesti liittyvien selvitysten ja toimenpiteiden lisäksi tämä seurantatyöryhmä on tässä vaiheessa saanut käyttöönsä seuraavia uusia selvityksiä:

Korkeimman hallinto-oikeuden tutkimusjulkaisu Korkeimman hallinto-oikeuden päätökset maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaava-asioissa 1.1.2000–30.6.2003 (Tutkimusjulkaisu 5, 29.11.2004, Elina Erkkilä). Tutkimus käsittää muun ohessa tiedot tutkimusaikavälillä tehtyjen päätösten lukumääristä, päätösten lopputuloksista, valitusten käsittelyyn kuluneesta ajasta, alueellisesta jakautumisesta sekä asemakaavapäätösaineiston analyysin valitusasioiden ominaisuuksista ja muutoksenhakuun johtaneista intressiristiriidoista.

Hallintotuomioistuinten yhteistyön ja lainkäytön valvonnan kehittämiseksi korkeimman hallinto-oikeuden toimialalla on laadittu Korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Hallbergin johdolla työryhmämuistio (Korkeimman hallinto-oikeuden muistio 22.12.2004). Työryhmän työn tuloksena asetettiin työryhmä määrittelemään hallintotuomioistuimissa käsiteltävien asioiden optimikäsittelyaikoja. Työryhmän on määrä saada työnsä päätökseen 14.10.2005.

Turun hallinto-oikeus on Turun käräjäoikeuden ja Rovaniemen hovioikeuden ohella Suomesta mukana Euroopan Neuvoston Pilot Court – hankkeessa. Sen tarkoituksena on luoda yleiseurooppalainen verkosto, jossa kootaan informaatiota siitä, miten käsittelyaikoja eri maissa pyritään pitämään hallinnassa.

Tässä yhteydessä asetettiin myös toinen työryhmä selvittämään, mitä laadullisia tekijöitä voidaan kaikki oikeusturvanäkökohtat huomioon ottaen seurata hallintotuomioistuinten toiminnassa. Hallintotuomioistuinsektorin toimintakertomuksessa vuodelta 2004 todetaan laadunhallinnan sisältävän normaalia toiminnan kehittämistä pitemmälle vietyä hyvien toiminta- ja työskentelytapojen määrittelemistä, tavoitteiden asettamista toiminta- ja työskentelytapojen kehittämiseksi sekä sen seuraamista, saavutetaanko tavoitteet. Tällekin, laadullisia tekijöitä selvittämään asetetulla työryhmälle asetettu määräaika päättyy 14.10.2005.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2005 (pääluokka 25, luku 10, ”Tuomioistuinelaitos”) on selvitysosassa todettu, että ”tuomioistuimessa ratkaistavien asioiden käsittelyaikoja lyhennetään ja käsittelyaikojen tuomioistuinkohtaisia eroja vähennetään. Käsittelyaikojen tasoittamiseksi henkilöstöresursseja suunnataan palvelujen kysyntää vastaavasti. Tuomioistuinelaitoksen kanssa käytäviä tulosneuvotteluja varten määritellään tuomioistuimille kaikissa asteissa optimaaliset käsittelyajat asiaryhmittäin. Yleistavoitteena on, ettei mikään asia viivy tuomioistuimessa vuotta pitempään. Tuomioistuinten tulosohejausta lainkäytön laadullisten tavoitteiden määrittelyn ja arvioinnin osalta kehitetään. Yleisten tuomioistuinten osalta tämä toteutetaan korkeimman oikeuden ja hovioikeuksien yhteistyönä. Hallintolainkäytön arviointia ja siihen liittyvää vuorovaikutusta hallintotuomioistuinten välillä kehitetään korkeimman hallinto-oikeuden asettaman työryhmän esittämien suuntaviivojen mukaisesti.”

Valtiovarainministeriön ehdotuksessa valtion vuoden 2006 talousarvioksi todetaan valtioneuvoston tavoitteena olevan oikeusturvan joutuisuuden parantamisen. Oikeusministeriön asettamina alustavina tulostavoitteina on huolehtia kaava-, rakennuslupa- ja tieasioita koskevien valitusten joutuisasta käsittelystä. Hallintotuomioistuimissa erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävien valitusten käsittelyaikoihin.

Rakennusteollisuus RT ry:n jäsenkunnan piirissä alkuvuodesta 2005 tekemän maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuskyselyn mukaan tonttituotannon pahimmiksi kitkatekijöiksi nousi kaava-valitusten hidas käsittely. Ongelma oli koko maata, ei vain pääkaupunkiseutua koskeva. Useat vastaajat vaativat valitusten käsittelyn nopeuttamista. Vastauksissa vaadittiin myös valitusoikeuksien rajoittamista viivytyksvalitusten estämiseksi. Viivytyksvalituksille tulisi säätää sanktioita. Yhdistyksen jäsenten käsityksen mukaan sellaisista kaavallisista ratkaisuksista, jotka on jo ylemmällä kaavatasolla päätetty, ei saisi enää valittaa päätettäessä samasta kysymyksestä seuraavalla kaavatasolla.

Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Asuntokiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA ry, Suomen Kauppakeskisyhdistys ry ja Rakennusteollisuus RT ry toimeenpanivat kyselyn maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta (18.5.2005). Kysely sisälsi osioita kaavaprosessin vuorovaikutusmenettelyn toimivuudesta ja vaikutusten arvioinnista, kaavojen sisältökysymysten ja maanomistajien tarpeiden huomioon ottamisesta, maankäyttösopimuksista ja muista yhteistyömuodoista kunnan ja yksityisen sektorin välillä, rakennusvalvonnan ja lupamenettelyn toimivuudesta sekä yleisiä kysymyksiä maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta. Kyselyyn vastasivat rakennuttajatahojen ja rakentajien edustajat.

Teknillisen korkeakoulun (TKK) Yhteiskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus (YTK) julkaisi 12.5.2005 tutkimuksen ”Kansalaisjärjestöjen kokemuksia kaavoitukseen osallistumisesta – Vuoden 2005 Kansalaisjärjestökyselyn tulokset”. Tekijöinä ovat Sirkku Wallin ja Hanna Ristisuo. Tutkimus liittyy osana tavoitteeseen seurata kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien kehittymistä. Kysely lähetettiin 13 erilaiseen kattojärjestöön kuuluville lähes 2900 yhdistykselle. Kyselyn aihepiireinä olivat tiedonsaanti kaavoituksesta, osallistuminen, vaikuttaminen, kunnan toimintatapojen muutos ja tietotarpeet. Tutkimus on julkaistu ympäristöministeriön julkaisusarjassa Suomen ympäristö numerolla 783.

Seurantatyöryhmän seurannassa toistaiseksi olleet oikeustapaukset

Asemakaavaa koskeva päätös:

- Tampereen kaupunginvaltuuston 12.12.2001 tekemä päätös koskien asemakaavanmuutosta Tampereen I kaupunginosan korttelin 3 tontilla 2 (ns. Finlaysonin makasiinitontti)

- Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 23.9.2003 nro 03/0461/2
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 18.2.2005 nro 310

Purkamislupaa, rakennuslupaa ja rakennussuojeluasiasiaa koskevat päätökset:

- Hämeenlinnan rakennuslautakunnan 26.4.2001 antama purkamislupapäätös
- Hämeenlinnan rakennuslautakunnan 3.10.2002 antama rakennuslupapäätös
- Hämeen alueellisen ympäristökeskuksen 28.9.2004 tekemää rakennussuojeluasiasiaa päätös
- Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 24.4.2002 nro 02/0219/2
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 6.11.2002 nro 2875
- Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 15.10.2003 nro 03/0536/2
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 8.9.2004 nro 2209

Euroopan komissiolta on vuonna 2004 saatu ilmoitukset siitä, että E 18 moottoritietä ja Vuosaaren sataman maaliikenneyhteyksiä koskevien kantelujen käsittely on päättynyt eikä komissio ryhdy toimenpiteisiin Suomea vastaan.

Ratahallintokeskuksessa on Kehäradan (Marjaradan) yleissuunnitelman jälkeen linjausta tarkistettu Petaksen kohdalla, koska liito-oravien esiintymispaikka ei ollut tullut esiin vielä YVA-vaiheessa, mutta yleissuunnitelman aikana tehdyissä luontoselvityksissä saatiin havaintoja mahdollisista liito-orava-alueista.

Seurantatyöryhmän valmistelee loppuraportissa analyysinsä oikeustapausten käsittelystä ja mahdollisesti ottaa vielä tarkasteluun muitakin oikeustapauksia.

Tilastotietoja kaikkien asioiden ja kaavoitusasioiden käsittelymääristä hallintotuomioistuimissa

Oikeusministeriössä ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa on laadittu seurantalastoja rakennusasioiden käsittelystä hallinto-oikeuksissa vuosina 2000-2005. Tilastot käsittävät tiedot saapuneiden, ratkaistujen ja vireillä olleiden kaikkien hallinto-oikeusasioiden, kaava-, poikkeuslupa- ja rakennuslupa-asioiden lukumääristä ja keskimääräisistä käsittely- ja vireilläoloajoista.

Hallinto-oikeuksiin vuosina 2000–2005 (1.7.2005 mennessä) saapuneet kaikki asiat ja kaava-asiat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
kaikki asiat	20076	20401	21714	20836	21049	12194
kaava-asiat	411	409	516	477	523	185

Hallinto-oikeuksissa vuosina 2000–2005 (1.7.2005 mennessä) ratkaistut kaikki asiat ja kaava-asiat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
kaikki asiat	18217	18439	19842	21136	21101	11315
kaava-asiat	54	306	452	479	533	237

Hallinto-oikeuksissa vuosina 2000–2005 (1.7.2005) vireillä olevat kaikki asiat ja kaava-asiat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
kaikki asiat	11440	13340	15202	14784	14726	15640
kaava-asiat	356	455	517	512	498	447

Käsittelyajat hallinto-oikeuksissa vuosina 2000–2005 (1.7.2005) kaikissa asioissa ja kaava-asioissa

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
kaikki asiat	6,5 kk	8,0 kk	8,0 kk	9,4 kk	8,8 kk	6,2 kk
kaava-asiat	5,0 kk	11,3 kk	13,7 kk	13,7 kk	12,6 kk	12,5 kk

Hallinto-oikeuksien työtilanteen kehitys kaikissa asioissa ja kaava-asioissa vuosina 2000–2005. (Lähde OM:n tilasto) Asemakaavoja ei voida erotella kaava-asioiden kokonaismäärästä ennen kuin vasta vuoden 2005 alusta lukien, kun hallinto-oikeuksissa otettiin käyttöön uusi diaarikaava.

	Käsittelyaika	kpl
Helsinki	6,4 kk	25
Hämeenlinna	15,5 kk	22
Kouvola	14,1 kk	24
Kuopio	10,7 kk	18
Rovaniemi	4,7 kk	3
Oulu	13,2 kk	15
Turku	5,7 kk	18
Vaasa	6,4 kk	6
Yhteensä	10,6 kk	131

Asemakaava-asioiden keskimääräinen käsittelyaika hallinto-oikeuksissa 1.1.–30.6.2005

Hallinto-oikeuksien saapuneiden asioiden määrissä on vuosittain poikkeamia. Ne johtuvat suurissa asiaryhmissä kuten veroasioissa tapahtuneista hallinto- tai oikeuskäytännön muutoksista. Niissä tehtävät ennakkoratkaisut puolestaan saattavat hetkellisesti ohjata ratkaisutoimintaakin siten,

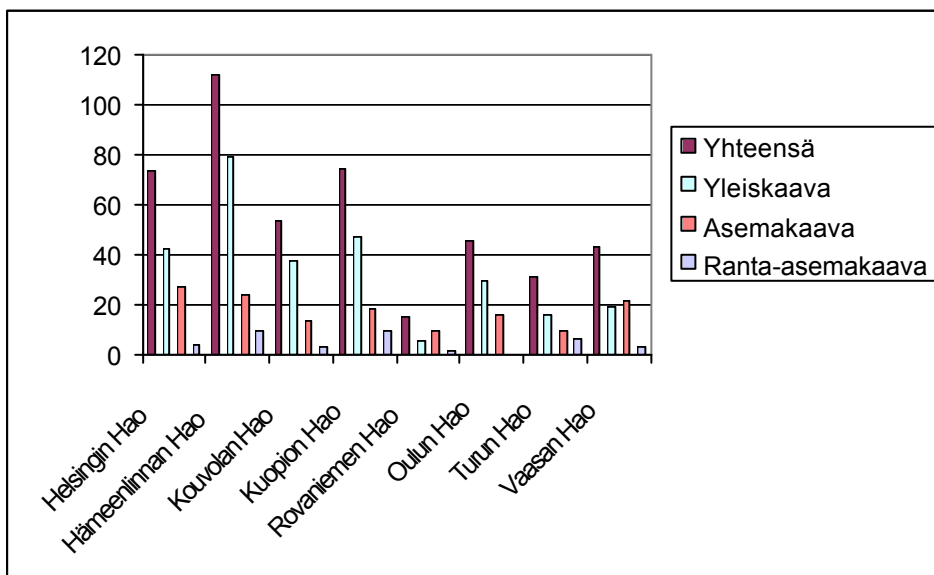
että jonakin vuonna pystytään ratkaisemaan tavallista enemmän asioita. Yleinen linja hallinto-oikeuksissa kuitenkin on, että vireillä olevien asioiden määrä kasvaa, vaikka samaan aikaan pystytään samoilla henkilöresursseilla ratkaisemaan yhä enemmän asioita. Käsittelyajat tästä kehityksestä johtuen väistämättä tulevat kasvamaan. Vuoden 2005 ensimmäisen vuosipuoliskon käsittelyaikojen lyheneminen johtunee ratkaistujen asioiden priorisoinnista. Tämä priorisointi ilmenee selvästi myös tilastosta, joka on laadittu kaikkien hallinto-oikeuksien ratkaisemisen asioiden käsittelyajoista ja ratkaistujen asioiden lukumääristä vuoden 2005 alkuvuosipuoliskolla (3.1.–30.6.2005) pääasiaryhmittäin. (Liite 1)

Hallinto-oikeuksien välillä on suurehkoja eroja vireillä olevien asioiden määrissä. Kaava-asioita, oli 30.6.2005 eniten vireillä Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa eli 112, joista 17 oli tullut vireille vuonna 2005. Toiseksi eniten kaavavalituksia oli vireillä Kuopion hallinto-oikeudessa eli 74, joista peräti 35 oli tullut vireille vuonna 2005. Kolmanneksi eniten kaava-asioita oli tuona ajankohtana vireillä Helsingin hallinto-oikeudessa eli 73. Niistä vuonna 2005 vireille saapuneita oli 47. Näin ollen joka neljäs vuonna 2005 vireille tulleista kaava-asioista tuli Helsingin hallinto-oikeuteen.

Alla on sekä taulukko ja pylväskuvaus vireillä 30.6.2005 olevista kaava-asioista.

	Yhteensä	Yleiskaava	Asemakaava	Ranta-asemakaava
Helsingin Hao	73	42	27	4
Hämeenlinnan Hao	112	79	24	9
Kouvolan Hao	53	37	13	3
Kuopion Hao	74	47	18	9
Rovaniemen Hao	15	5	9	1
Oulun Hao	45	29	16	0
Turun Hao	31	16	9	6
Vaasan Hao	43	19	21	3

Hallinto-oikeuksissa 30.6.2005 vireillä olleet kaava-asiat (Lähde OM:n tilasto)

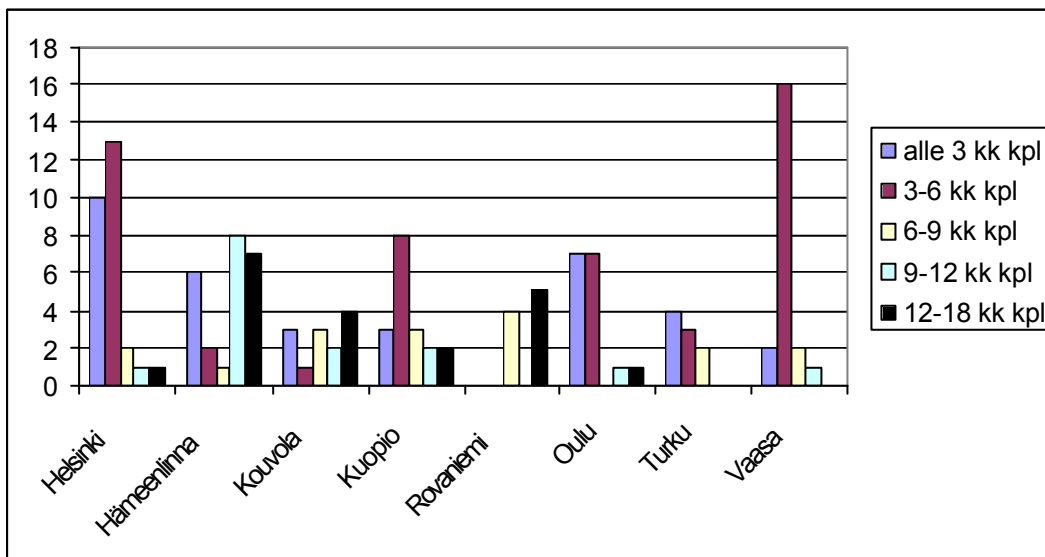

Hallinto-oikeuksissa 30.6.2005 vireillä olleet kaava-asiat (Lähde OM:n tilasto)

Turun hallinto-oikeudessa on laadittu seurantalasto Turun hallinto-oikeuden keskimääräisistä käsittelyajoista vuosina 2002–2004. Tilasto käsittää tiedot kaikkien asioiden, rakennus- ja ympäristöasioiden, kaava-asioiden ja asemakaava-asioiden keskimääräisistä ratkaisuaajoista sekä ratkaistujen kaava-asioiden lukumäärästä ja ratkaisuaajoista eriteltyinä ”tavallisiin” yleiskaavoihin ja rantayleiskaavoihin sekä ”tavallisiin” asemakaavoihin ja rantayleiskaavoihin. Turun hallinto-oikeudessa rantayleiskaavojen käsittely on kestänyt hieman kauemmin kuin ”tavallisten” yleiskaavojen samoin kuin ranta-asemakaavojen verrattuna ”tavallisiin asemakaavoihin”. Näin ollen kaava-asioita on priorisoitu toisiinsa nähden. (Liite 2)

Hallinto-oikeuksissa vireillä olevat asemakaavoja koskevat valitusasiat 30.6.2005

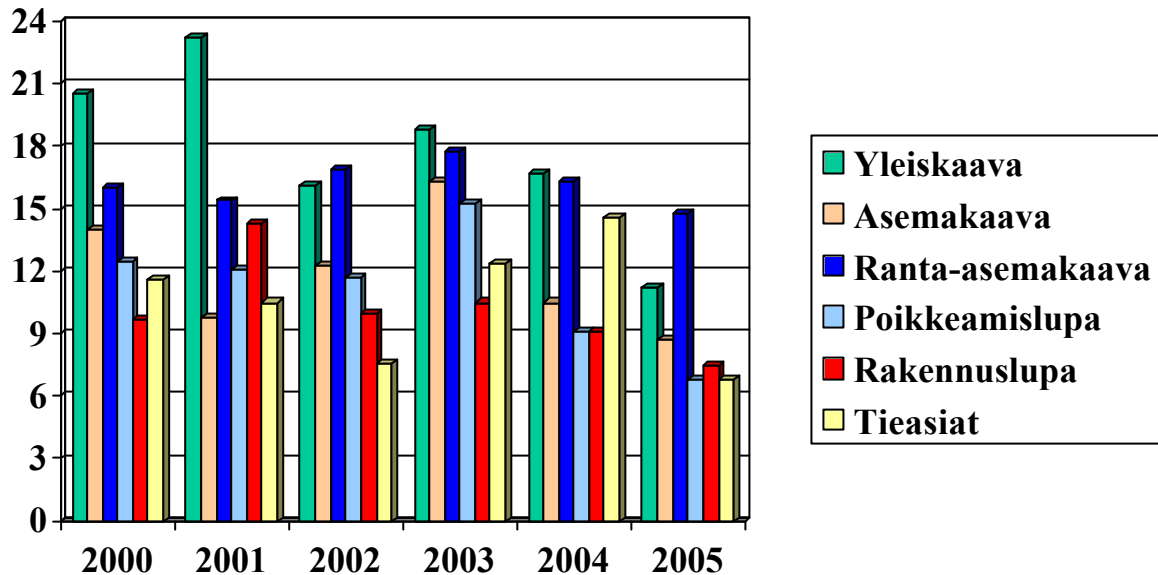
Alla olevassa kaaviossa on kuvattu kesäkuun 2005 lopussa hallinto-oikeuksissa vireillä olleiden asemakaavoja koskevien valitusasioiden vireilläoloajat. Missään hallinto-oikeudessa ei ole vireillä yli puolitoista vuotta vanhoja valitusasioita. Yli vuoden ratkaisemattomia olevia valitusasioita oli kaikissa hallinto-oikeuksissa yhteensä 20. Näistä seitsemän on Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa ja viisi Rovaniemen hallinto-oikeudessa. Turun hallinto-oikeudessa toisaalta ei ole vireillä yhtään yli vuoden vanhaa, asemakaavapäätökseen kohdistuvaa valitusasiaa. Erot eri hallinto-oikeuksien välillä ovat selkeät, mutta jos tarkastellaan hallinto-oikeuksissa ylipäättänsä ratkaistavien asioiden määriä, niin kaikkien asioiden keskimääräinen käsittelyaika hallinto-oikeuksissa on nykyään lähes yhdeksän kuukautta. Verovalitusten käsittely on kestänyt vuoden 2005 alkupuolisolla ratkaisuisissa asioissa keskimäärinkin selvästi yli vuoden Helsingin, Kouvolan, Kuopion ja Oulun hallinto-oikeuksissa. (Liite 3) Tilastojen perusteella kaikkien hallinto-oikeuksien voidaan katsoa selkeästi priorisoineen voimavarojansa asemakaavavalitusten ratkaisemiseen.

Asema-kaavavalitusasioiden vireilläoloajat hallinto-oikeuksissa 30.6.2005 (Lähde OM:n tilasto)

Käsittelyajat korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaavoitus- poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioissa vuosina 2000-2005

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsittelyajat ovat maankäyttö- ja rakennuslain voimassaoloaikana poikenneet vuosittain ja toisistaan seuraavalla tavalla.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vuosina 2000-2005 (30.6.) ratkaistujen yleiskaava-, asemakaava-, ranta-asemakaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (Lähde KHO:n tilasto)

Yleiskaavojen keskimääräinen käsittelyaika korkeimmassa hallinto-oikeudessa on tarkasteltavana olevana ajanjaksona vaihdellut 23,2 kuukaudesta lyhimmillään 16,1 kuukauteen.

Asemakaavoissa vaihteluväli on 16,3 kuukaudesta 9,8 kuukauteen.

Ranta-asemakaavoissa keskimääräinen käsittelyaika on vaihdellut 17,8 kuukaudesta 15,4 kuukauteen.

Poikkeamislupiin liittyviä valituksia KHO:ssa on käsitelty 15,3 kuukaudesta lyhimmillään keskimäärin 9,1 kuukaudessa.

Rakennuslupavalitusten käsittelyyn kului keskimäärin 14,3 kuukaudesta 7,1 kuukauteen.

Tieasioiden valituksia käsiteltiin vuodesta riippuen 14,3 kuukaudesta lyhimmillään 7,6 kuukaudessa.

Tarkastelemisajanjaksona osa korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistuista kaava-asioista, poikkeamislupa-asioista ja rakennuslupa-asioista on tullut vireille rakennuslain voimassaoloaikana ja osa maankäyttö- ja rakennuslain voimassaoloaikana.

Käsittelyajat hallinto-oikeuksissa kaavoitus-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioissa vuosina 2000-2005

Kaava- ja poikkeamislupavalitusasiat siirtyivät hallinto-oikeuksien tehtäviin vasta vuoden 2000 alusta maankäyttö- ja rakennuslain voimaan tultua. Näin ollen tarkastelujakson alkuvuosina hallinto-oikeuksissa käsittelyajat näissä asioissa eivät voineetkaan olla pitkiä.

Lähes kaikissa hallinto-oikeuksissa näiden asioiden käsittelyaikojen piteneminen on taittumassa, mutta tämä saattaa jälleen muuttua, jos hallinto-oikeuksiin vireille tulevien asioiden määrä jatkaa kasvuaan vuoden 2005 alkupuoliskon tapaan. Raportin liitteenä on kaaviot käsittelyajoista kaikissa hallinto-oikeuksissa kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioissa. (Liitteet 3-6)

Tarkasteltavana olevien asiaryhmien valituskäsittelyn kesto poikkeaa eri hallinto-oikeuksissa toistaan merkittävästi.

	Käsittelyaika vuonna 2004	Käsittelyaika vuonna 2005
Helsinki	8,3 kk	7,4 kk
Hämeenlinna	14,1 kk	16,0 kk
Kouvola	12,8 kk	13,9 kk
Kuopio	17,7 kk	14,3 kk
Rovaniemi	8,5 kk	6,6 kk
Oulu	10,0 kk	11,9 kk
Turku	12,0 kk	10,4 kk
Vaasa	8,8 kk	6,5 kk

Kaava-asioiden keskimääräiset käsittelyajat vuonna 2004 ja vuoden 2005 alkupuoliskolla.

	Käsittelyaika vuonna 2004	Käsittelyaika vuonna 2005
Helsinki	9,2 kk	9,1 kk
Hämeenlinna	12,1 kk	14,0 kk
Kouvola	11,8 kk	11,9 kk
Kuopio	13,0 kk	15,4 kk
Rovaniemi	8,5 kk	5,0 kk
Oulu	7,6 kk	9,8 kk
Turku	7,0 kk	6,2 kk
Vaasa	6,6 kk	6,6 kk

Poikkeamislupavalitusten keskimääräiset käsittelyajat vuonna 2004 ja vuoden 2005 alkupuoliskolla.

	Käsittelyaika vuonna 2004	Käsittelyaika vuonna 2005
Helsinki	8,1 kk	7,2 kk
Hämeenlinna	8,5 kk	11,0 kk
Kouvola	11,8 kk	14,9 kk
Kuopio	10,1 kk	9,1 kk
Rovaniemi	4,1 kk	9,3 kk
Oulu	7,2 kk	9,3 kk
Turku	7,4 kk	7,8 kk
Vaasa	5,8 kk	10,1 kk

Rakennuslupavalitusten keskimääräiset käsittelyajat vuonna 2004 ja vuoden 2005 alkupuoliskolla.

	Käsittelyaika vuonna 2004	Käsittelyaika vuonna 2005
Helsinki	9,8 kk	8,0 kk
Hämeenlinna	7,6 kk	18,4 kk
Kouvola	12,6 kk	11,7 kk
Kuopio	17,5 kk	11,1 kk
Rovaniemi	3,0 kk	8,7 kk
Oulu	5,0 kk	13,1 kk
Turku	4,7 kk	4,6 kk
Vaasa	8,7 kk	5,6 kk

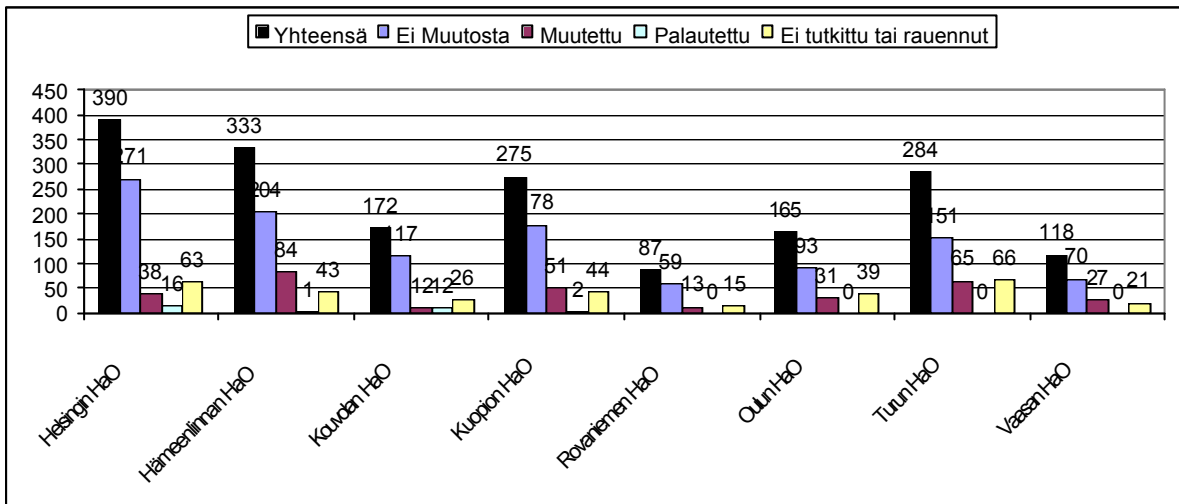
Tie- ja katuasioiden valitusten keskimääräiset käsittelyajat vuonna 2004 ja vuoden 2005 alkupuoliskolla.

Kaikissa näissä asiaryhmissä hallinto-oikeuksien käsittelyajat vaihtelevat siten niin, että lyhyimmät käsittelyajat ovat keskimäärin jopa alla puolet niistä käsittelyajoista, joihin eräissä hallinto-oikeuksissa samoihin asiaryhmiin kuuluvien asioiden ratkaisuun kuuluu. Asiamäärät eri asiaryhmissä myös vaihtelevat eri hallinto-oikeuksien kesken suuresti. Muun muassa Rovaniemen hallinto-oikeudessa ratkaistiin vuoden 2005 alkupuoliskolla vain yksi tie- ja katuasia. Helsingin hallinto-oikeudessa ratkaistiin vastaavana aikana 22 asiaa.

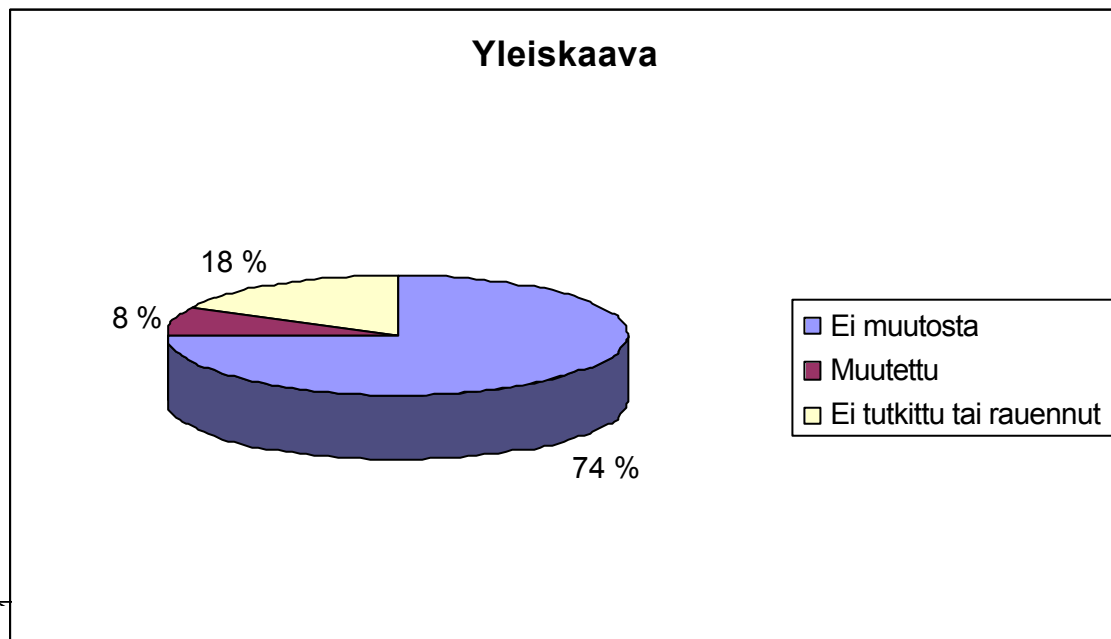
Kaavavalitusasioiden lopputuloksesta

Kaavoitusasioiden käsittely hallinto-oikeuksissa on suhteellisen harvoin johtanut kunnan viranomaisen päätöksen muuttamiseen. Lopputulokset kuitenkin vaihtelevat hallinto-oikeuskohtaisesti hyvinkin paljon. Kouvolan hallinto-oikeudessa on päätöksiä muutettu vain 6,9 %:ssa. Eniten kaavapäätöksiä on muutettu Vaasan hallinto-oikeudessa, 24,5 %:ssa. Turun hallinto-oikeudessa muutosprosentti on 22,9 %. Tilastoissa käytetään termiä ”muutettu”. Tosiasiassa kuntien kaavapäätöksiä ei hallintotuomioistuimissa muuteta vaan ne valitusten menestyessä kumotaan.

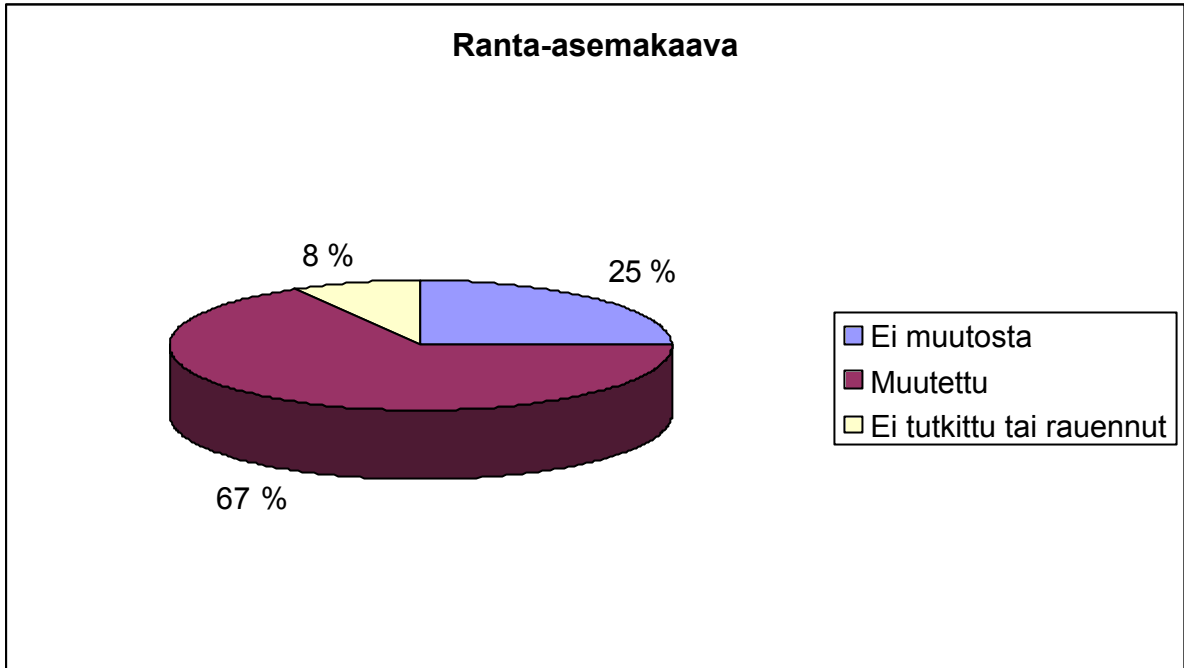
Ympäristöministeriön ja Suomen Kuntaliiton vuonna 2005 teettämässä tutkimuksessa on selvitetty poikkeamispäätösten ja suunnittelutarveratkaisujen käytetyistä kumoamisperusteista tuomioistuinkäsittelyssä. Tutkimuksen on tehty Joensuun Yliopistossa tutkija Aleksis Heinilä.

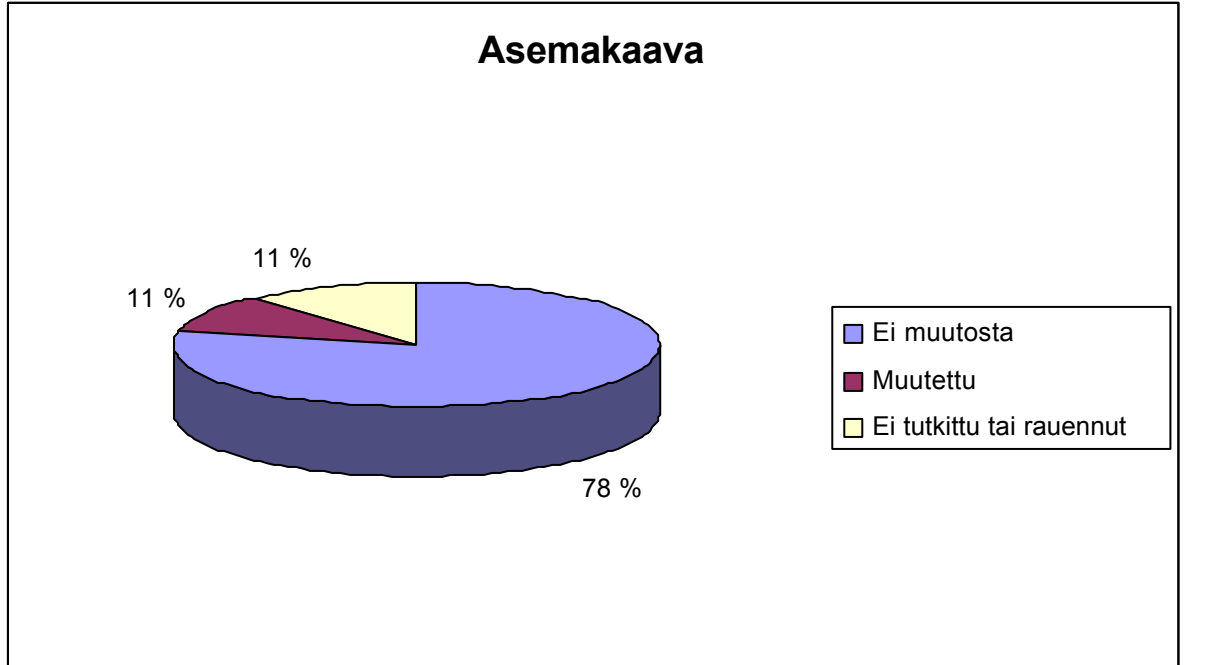
Kaavavalitusasioiden lopputuloksen hallinto-oikeuksittain kaikissa kaava-asioissa vuosina 2000–2005 (30.6.2005 saakka). (Lähde OM:n tilasto)

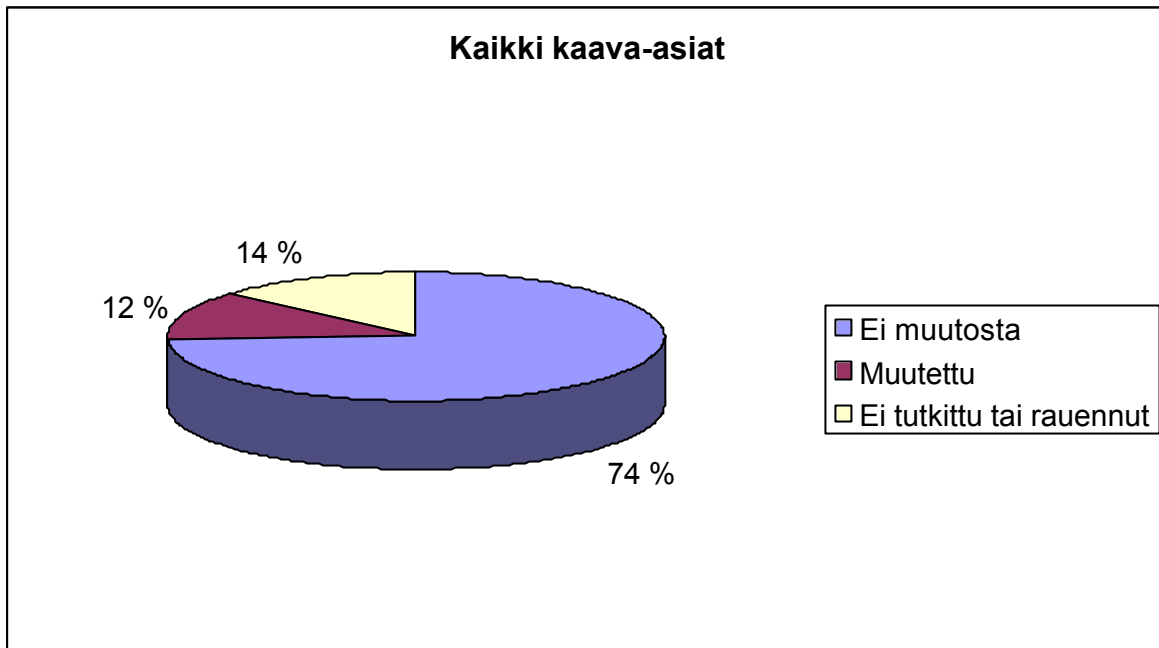
1.1.–30.6. 2005 ratkaistujen yleiskaavavalitusten lopputulokset (Lähde OM:n tilasto)

1.–30.6. 2005 ratkaistujen ranta-asemakaavavalitusten lopputulokset (Lähde OM:n tilasto)

1.1.–30.6.2005 ratkaisujen asemakaavavalitusten lopputulokset (Lähde OM:n tilasto)

1.1.–30.6.2005 ratkaistujen kaavavalitusten lopputulokset (Lähde OM:n tilasto)

Johtopäätöksiä

Hallituksen iltakoulussa päätettiin 10.3.2004, että yhteiskunnan tai alueiden kehittämisen kannalta merkittävissä asioissa valitusten käsittelyn nopeuttamista koskevat toimenpiteet toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti. Väliraporttiin on koottu yhteenveto niistä toimenpiteistä, joihin eri viranomaistahoilla on ryhdytty. Kysymyksessä on työryhmän väliraportti ja monet kehityshankkeet eri sektoreilla ovat vielä toteuttamisvaiheessa. Lisäksi työryhmän määräaika päättyy vasta 30.9.2006 joten työryhmä ei ole vielä tässä vaiheessa voinut arvioida eri toimenpiteiden riittävyyttä.

1. Menettelyn kehittäminen kaavoitusasioissa

Kaavoittamisessa on kysymys yhtäältä taloudellisen kasvun edellytysten luomisesta sekä suojele- ja virkistystarpeiden huomioon ottamisesta ja toisaalta maanomistajien aseman huomioon ottamisesta. Ympäristöministeriössä on tehty useita oppaita menettelyn kehittämiseksi kaavoitusasioissa. Muutoksia tehtäessä on tiedostettava ja arvioitava niiden aiheuttamat vaikutukset. Toistaiseksi on kuitenkin vielä liian aikaista arvioida muutosten vaikutuksia valitusten käsittelyn nopeutumiseen hallinto-oikeuksissa. Työryhmä tulee jatkotyössään arvioimaan toimenpiteiden riittävyyden.

Hallituksen 24.8.2005 budjettiriihen yhteydessä hyväksymä lausuma mm. kaksinkertaisten valitusmahdollisuuksien rajoittamisen selvittämisestä asemakaava- ja lupa-asioissa kohdistuu osittain samoihin seikkoihin kuin mitä iltakoulussa oli vuotta aiemmin jo päätetty. Näitä selvityksiä tekemään on asetettu syyskuussa hallintoneuvos Lauri Tarastin työryhmä, jonka määräaika on 31.12.2005. Tämän työryhmän työn tulokset voidaan ottaa huomioon loppuraportin yhteydessä.

Suomen Kuntaliitto on pyrkinyt selvityksin ja ohjein edistämään maapoliittisten keinojen käyttämistä kunnissa riittävän kaavavaranannon aikaansaamiseksi. Kuntaliiton selvitysten mukaan kunnat ovat aktivoituneet maapolitiikassa. Muun muassa maapoliittisten selvitysten laatiminen kunnissa on lisääntynyt.

2. Suunnittelun ja menettelyn kehittäminen liikennehankkeissa

Suurten liikennehankkeiden investointiohjelman (vuosiksi 2004–2013) luomisella arvioidaan voitavan vaikuttaa myönteisesti hankkeiden toteuttamiseen. Myös valitusten aiheuttamia muutoksia toteuttamisaikatauluihin ja -mahdollisuuksiin voidaan ennakoida.

Liikenne- ja viestintäministeriön sektorilla on ryhdytty myös kehittämään menettelyjä valitustarpeiden vähentämiseksi. Työryhmän jatkotyössä on mahdollista arvioida kokonaisvaltaisemmin liikenne- ja viestintäministeriön kehittämistoimien riittävyyttä.

3. Hallintotuomioistuinten toimintaedellytysten parantaminen

Hallinto-oikeuksien *virkarakenne* on kehitetty ns. tuomaripainotteisempaan suuntaan. Tämä merkitsee esittelijöiden määrän vähentämistä suhteessa tuomareiden määrään. Samalla esittelijöille kuulunutta työtä on siirtynyt tuomareille. Virkarakenteen muutokset ovat toistaiseksi olleet vähäisiä. Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa toteutetaan vuoden 2005 lopussa päättyvä tuomaripainotteisen työskentelyn kokeilu. Kokeilun tuloksista on raportoitu syyskuun lopussa, ja sitä esitellään ylituomarien neuvottelupäivillä lokakuussa 2005. Mahdollisista jatkotoimista päätetään oikeusministeriön ja hallinto-oikeuksien välisissä tulosneuvotteluissa vuodelle 2006.

Myös muilla toimenpiteillä on pyritty vähentämään *päätösvaltaiseen kokoonpanoon* osallistuvien lakimiesten määrää hallinto-oikeuksissa. Näitä ovat lokakuun alusta 2005 voimaan tuleva hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön muutos sekä eduskunnassa käsiteltävänä oleva hallituksen esitys (HE 85/2005) laiksi hallinto-oikeuslain muuttamisesta. Esitys sisältää päätösvaltaisten kokoonpanojen joustavoittamista koskevia ehdotuksia.

Hallinto-oikeuksien *asiantuntemusta* erityisesti kaavoitusasioissa on parannettu henkilöstön rekrytoinneilla. Hallinto-oikeuksiin on saatu palkattua lakimiehiä, joilla on ollut kokemusta kaava-asioiden käsittelystä. Kaava-asioihin kouluttautumista on myös lisätty. Näillä seikoilla on ollut todennäköisesti vaikutusta siihen, että kaavoitusasioiden käsittelyaikojen jatkuva pidentyminen on saatu pysähtymään.

Kaava-asioiden käsittelyajat ovat vieläkin keskimäärin 12,5 kuukautta. Käsittelyajat eri hallinto-oikeuksien välillä vaihtelevat suuresti. Oikeusministeriö tulee kiinnittämään eroihin huomiota vuotta 2006 koskevissa tulosneuvotteluissa hallinto-oikeuksien kanssa. Yhtenä ratkaisevana syynä valitusten käsittelyaikojen pituuteen on kuitenkin ollut hallinto-oikeuksien *henkilöstöresurssien riittämättömyys*. Maankäyttö- ja rakennuslain säätämisen yhteydessä hallinto-oikeuksiin ei lisätty henkilöstöä, vaikka tehtäviä lisättiin. Tehtävien lisäys osoittautui vielä alun perin arvioitua selkeästi suuremmaksi. Hallituksen vuodelle 2006 antamassa valtion talousarvioesityksessä oleva pieni lisäys hallinto-oikeustuomarien palkkaamiseksi ei paranna tilannetta. Kaavoitusasioiden käsittelyn nopeuttamisen tarve on valtakunnallinen. Hallinto-oikeuksien mahdollisuudet nopeuttaa nyt tarkasteltavana olevien asioiden käsittelyä riippuu ratkaisevasti myös hallinto-oikeuksien kokonaisuamäärien kehityksestä.

Työryhmä toteaa, että sikäli kuin jo toteutetut tai suunnitteilla olevat kehittämistoimet osoittautuvat riittämättömiksi, vallitsee henkilöstön lisäämistarpeesta työryhmän keskuudessa laaja yhteisymmärrys.

4. Hallinto-oikeuksien työmenetelmien kehittäminen

Hallinto-oikeuksien työmenetelmien kehittämisellä on tärkeä merkitys käsittelyaikoihin. Aktiivisella menettelymuotojen muutoksilla ja henkilöresurssien suuntaamisella on joissakin hallinto-oikeuksissa pystytty pitämään käsittelyajat varsin kohtuullisina. Työryhmä suosittaa parhaiten työskentelymenetelmien käyttöönottamista kaikissa hallinto-oikeuksissa. Tämä edellyttää, että tuomioistuinten sisäisistä kehittämishankkeista ja niiden tuloksista vaihdetaan avoimesti tietoa tuomioistuinten kesken. Työmenetelmien kehittäminen kuuluu ensisijassa kunkin tuomioistuimen omalle vastuulle. Onnistuneiden työmenetelmien käyttöönottamisella kaikissa hallinto-oikeuksissa voitaisiin ainakin osaksi supistaa eri hallinto-oikeuksien välillä olevaa suurta vaihtelua käsittelyajoissa.

5. Valituslupajärjestelmän tarkistaminen ja muutoksenhakujärjestelmän toimivuuden seuranta

Edellä mainitussa 1.10.2005 voimaan tulevassa useita lakeja sisältävässä lainsäädäntömuutoksessa on mm. muutettu eräiden asiaryhmien valituslupasäännöksiä. Hallintolainkäyttölakiin on lisätty yleissäännös valitusluvan myöntämisen perusteista. Lainsäädännön toimivuutta käytännössä on seurattava.

Valituslupajärjestelmän tarkistamista selvitetään parhaillaan työryhmässä hallintoneuvos Lauri Tarastin johdolla.

Jatkotyö

Jatkotyössään työryhmä arvioi eri toimenpiteiden vaikuttavuutta ja riittävyttä tavoitteen toteuttamiseksi sekä pohtii lisäehdotusten tarpeellisuutta.

Liitteet

- 1 Käsittelyajat ja ratkaistujen asioiden lukumäärät vuoden 2005 alkuvuosipuoliskolla
- 2 Keskimääräiset käsittelyajat Turun hallinto-oikeudessa vuosina 2002 – 2005 / elokuu ja keskimääräiset kaava-asioiden käsittelyajat Turun hallinto-oikeudessa vuosina 2003 – 2005 / elokuu
- 3 Helsingin hallinto-oikeudessa 2000 – 2005 ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa ja Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa 2000 – 2005 ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa
- 4 Kouvolan hallinto-oikeudessa 2000 – 2005 ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa ja Kuopion hallinto-oikeudessa 2000 - 2005 ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa
- 5 Oulun hallinto-oikeudessa ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa ja Rovaniemen hallinto-oikeudessa 2000 – 2005 ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa
- 6 Turun hallinto-oikeudessa 2000- 2005 ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa ja Vaasan hallinto-oikeudessa 2000- 2005 ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa

LIITE 1

Käsittelyajat ja ratkaistujen asioiden lukumäärät vuoden 2005 alkuvuosipuoliskolla (3.1.-30.6.2005)

Käsittelyajat:

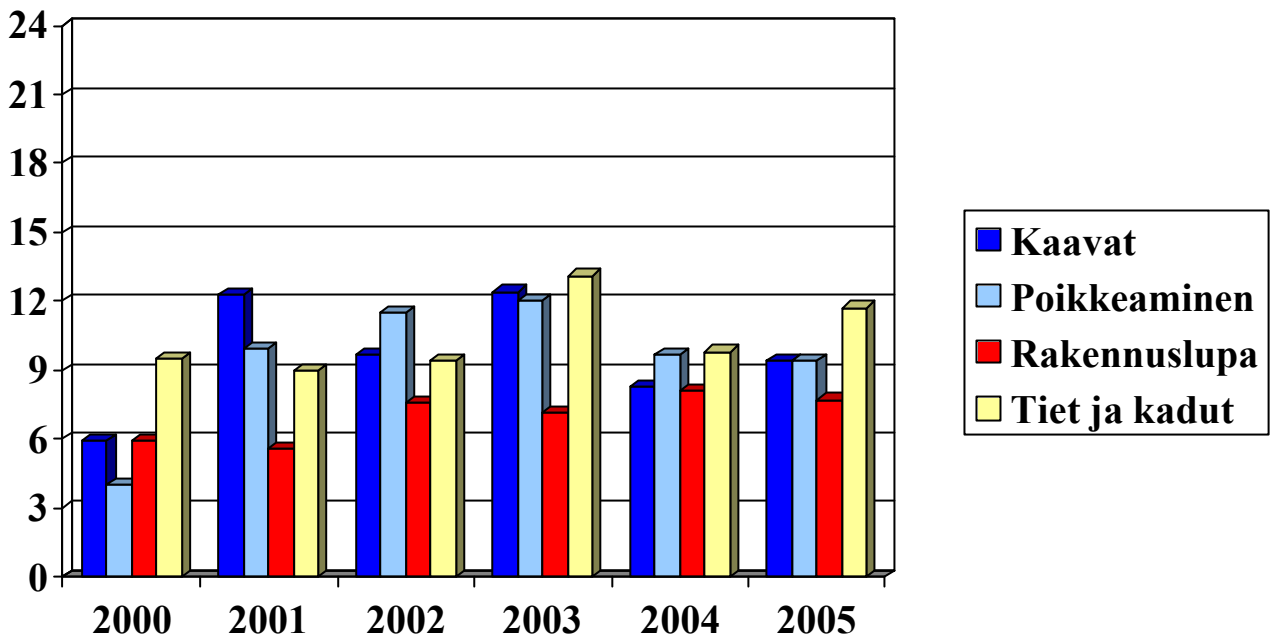
	Helsinki	Hämeenlinna	Kouvola	Kuopio	Oulu	Rovaniemi	Turku	Vaasa
Valtio-oikeus ja yleis- hallinto	7,3 kk	7,2 kk	13,3 kk	10,3 kk	7,7 kk	7,5 kk	5,7 kk	5,1 kk
Itsehallinto	8,8 kk	8,4 kk	13,9 kk	13,1 kk	7,2 kk	7,2 kk	6,2 kk	7,2 kk
Ulkomaalaisasiat	7,7 kk	4,5 kk	12,2 kk	5,1 kk	4,4 kk	2,5 kk	3,4 kk	2,9 kk
Rakentaminen	8,7 kk	14,5 kk	14,3 kk	14,6 kk	10,7 kk	5,5 kk	8,6 kk	7,0 kk
Ympäristö	9,9 kk	15,0 kk	16,8 kk	10,6 kk	9,1 kk	5,5 kk	4,7 kk	9,0 kk
Sos. ja terveyden- huolto	7,1 kk	6,0 kk	7,6 kk	4,9 kk	6,5 kk	5,1 kk	5,1 kk	2,8 kk
Taloudellinen toimin- ta	7,1 kk	7,4 kk	12,8 kk	12,5 kk	4,5 kk	9,1 kk	4,4 kk	5,1 kk
Verot	15,2 kk	8,5 kk	16,5 kk	17,6 kk	13,2 kk	5,4 kk	8,1 kk	10,3 kk
Yhteensä	8,9 kk	7,9 kk	11,5 kk	9,0 kk	7,8 kk	6,2 kk	6,2 kk	6,4 kk
Ratkaistut asiat kpl	4644 kpl	1505 kpl	737 kpl	1342 kpl	648 kpl	298 kpl	1237 kpl	905 kpl
Asiamäärät:								
Valtio-oikeus ja yleis- hallinto	296 kpl	71 kpl	49 kpl	70 kpl	48 kpl	24 kpl	84 kpl	44 kpl
Itsehallinto	88 kpl	117 kpl	44 kpl	84 kpl	45 kpl	29 kpl	94 kpl	50 kpl
Ulkomaalaisasiat	1413 kpl	24 kpl	23 kpl	31 kpl	16 kpl	6 kpl	27 kpl	20 kpl
Rakentaminen	197 kpl	138 kpl	61 kpl	133 kpl	58 kpl	37 kpl	124 kpl	48 kpl
Ympäristö	19 kpl	55 kpl	19 kpl	27 kpl	11 kpl	13 kpl	36 kpl	313 kpl
Sos. ja terveyden- huolto	810 kpl	627 kpl	307 kpl	698 kpl	250 kpl	101 kpl	392 kpl	282 kpl
Taloudellinen toimin- ta	976 kpl	195 kpl	119 kpl	138 kpl	115 kpl	48 kpl	156 kpl	61 kpl
Verot	845 kpl	272 kpl	115 kpl	155 kpl	102 kpl	39 kpl	319 kpl	87 kpl
Muut	- kpl	6 kpl	- kpl	6 kpl	3 kpl	1 kpl	5 kpl	- kpl
Ratkaistut asiat kpl	4644 kpl	1505 kpl	737 kpl	1342 kpl	648 kpl	298 kpl	1237 kpl	905 kpl

KESKIMÄÄRÄISET KÄSITTELYAJAT TURUN HALLINTO-OIKEUDESSA VUOSINA 2002–2005 / elokuu

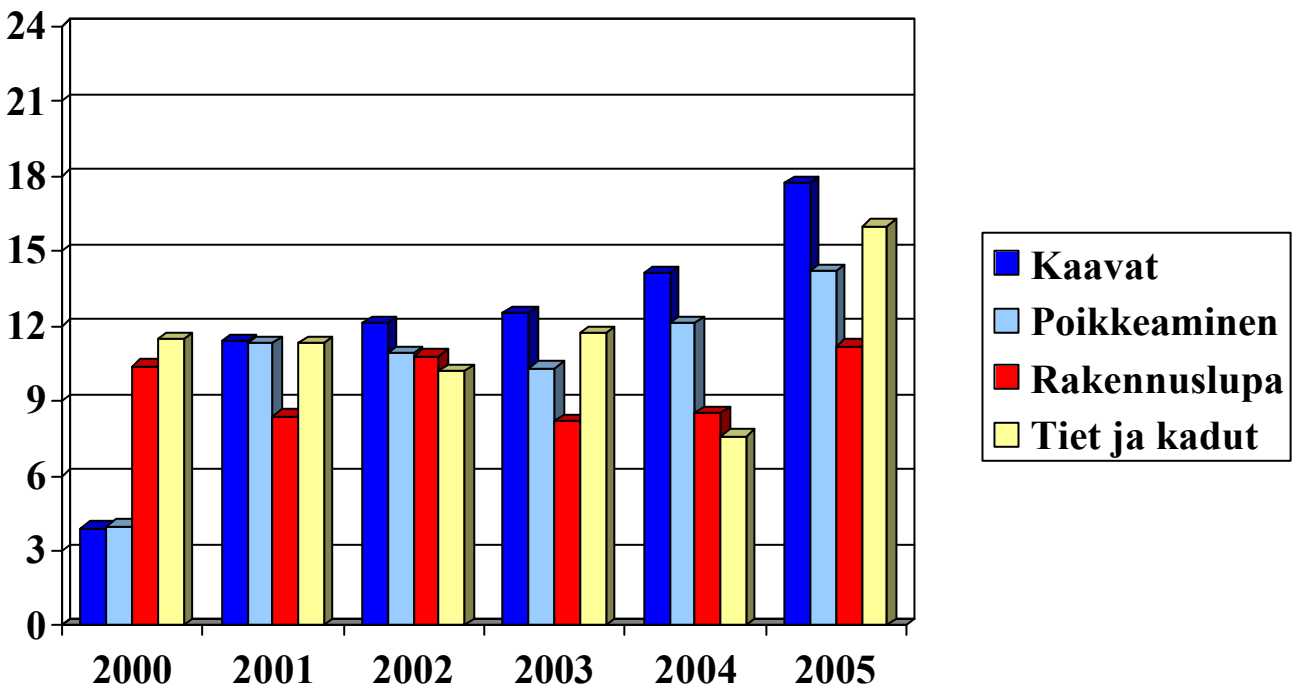
	2002	2003	2004	⊗	2005 / elokuu
Kaikki asiat	6,9 kk	8,4 kk	7,0 kk	Kaikki asiat	6,1 kk
Rakennus- ja ympäristöasiat	9,4 kk	11,1 kk	8,3 kk	Rakentaminen	8,4 kk
				Ympäristö	5,3 kk
Kaava-asiat	12,9 kk	15,9 kk	12,2 kk	Yleiskaava	14,0 kk
Asemakaava-asiat	6,5 kk	9,4 kk	8,1 kk	Asemakaava	5,3 kk
				Ranta- asemakaava	8,7 kk

KESKIMÄÄRÄISET KAAVA-ASIOIDEN KÄSITTELYAJAT TURUN HALLINTO-OIKEUDESSA VUOSINA 2003–2005 / elokuu

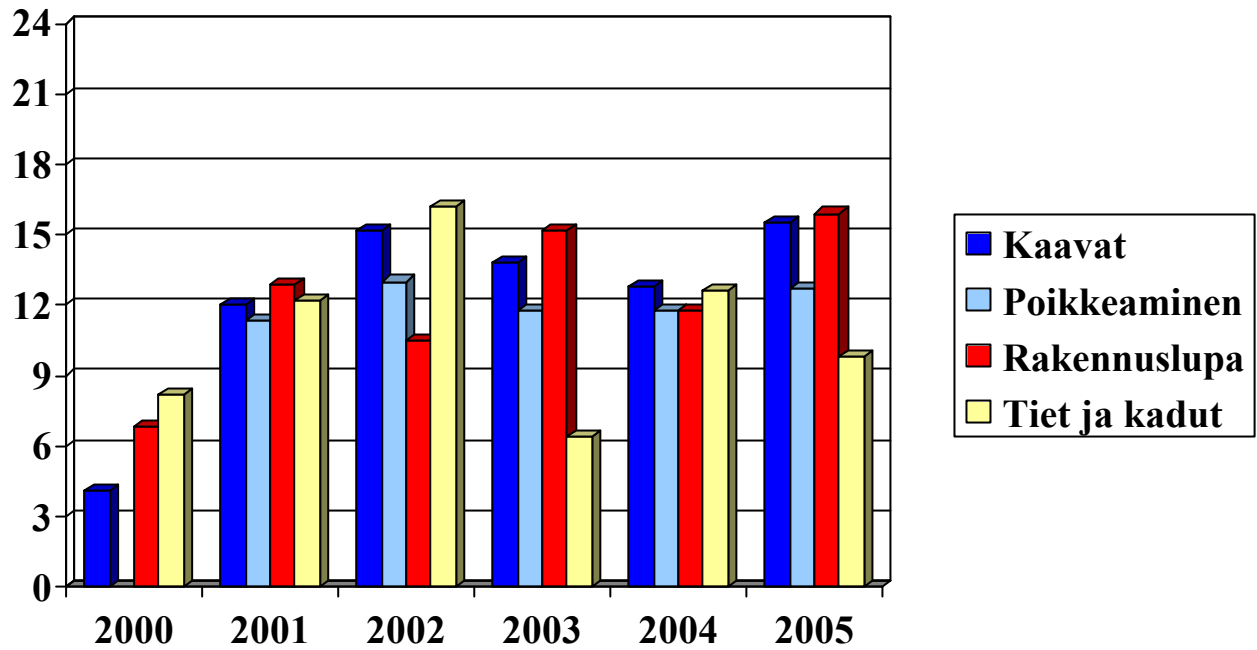
	2003 /kk / kpl	2004 /kk /kpl		2005 / elokuu
Kaikki kaava-asiat	15,3 kk / 65 kpl	12,2 kk / 73 kpl		
Kaikki yleiskaavat	20,0 kk / 40 kpl	15,2 kk /42 kpl	Yleiskaava	14,0 kk / 37 kpl
Rantayleiskaavat	22,4 kk / 21 kpl	17,2 kk /23 kpl		
"Tavallinen" yleiskaava	17,7 kk / 19 kpl	12,8 kk /19 kpl		
Kaikki asemakaavat	10,5 kk / 25 kpl	8,1 kk /31 kpl		
Ranta-asemakaava	11,6 kk / 5 kpl	11,6 kk / 9 kpl	Ranta- asemakaava	8,7 kk / 4 kpl
"Tavallinen" asemakaava	9,4 kk / 20 kpl	6,7 kk /22 kpl	Asemakaava	5,3 kk / 22 kpl

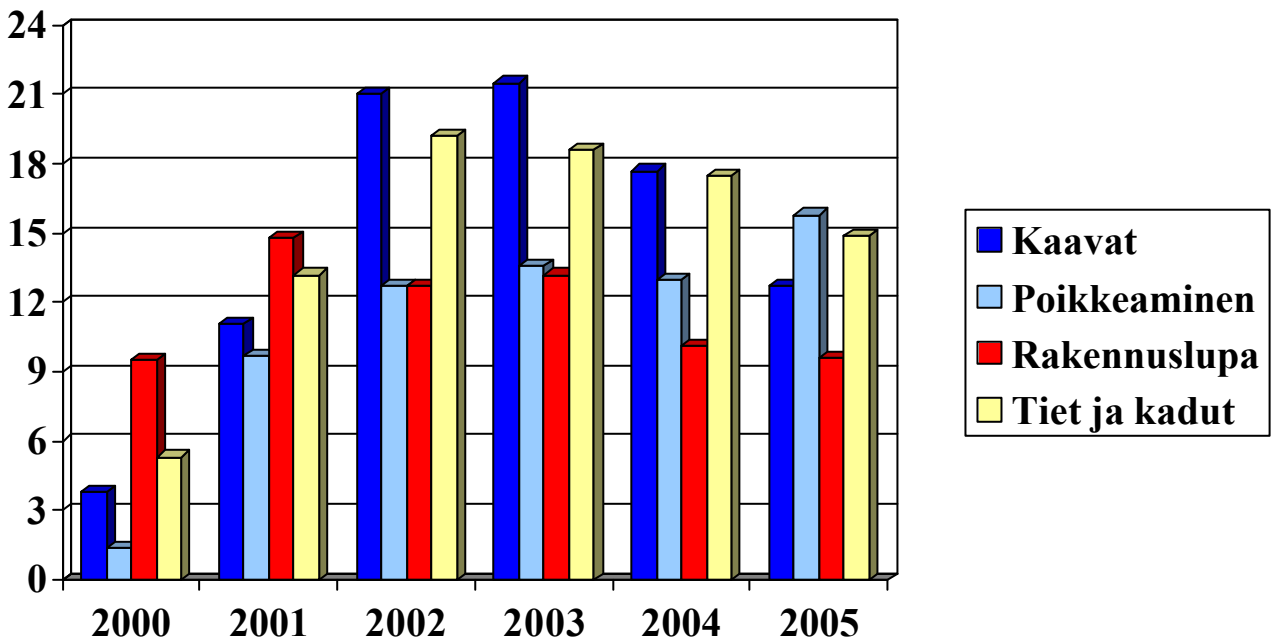
Helsingin hallinto-oikeudessa 2000-2005 (30.6.2005) ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (Lähde KHO:n tilasto)

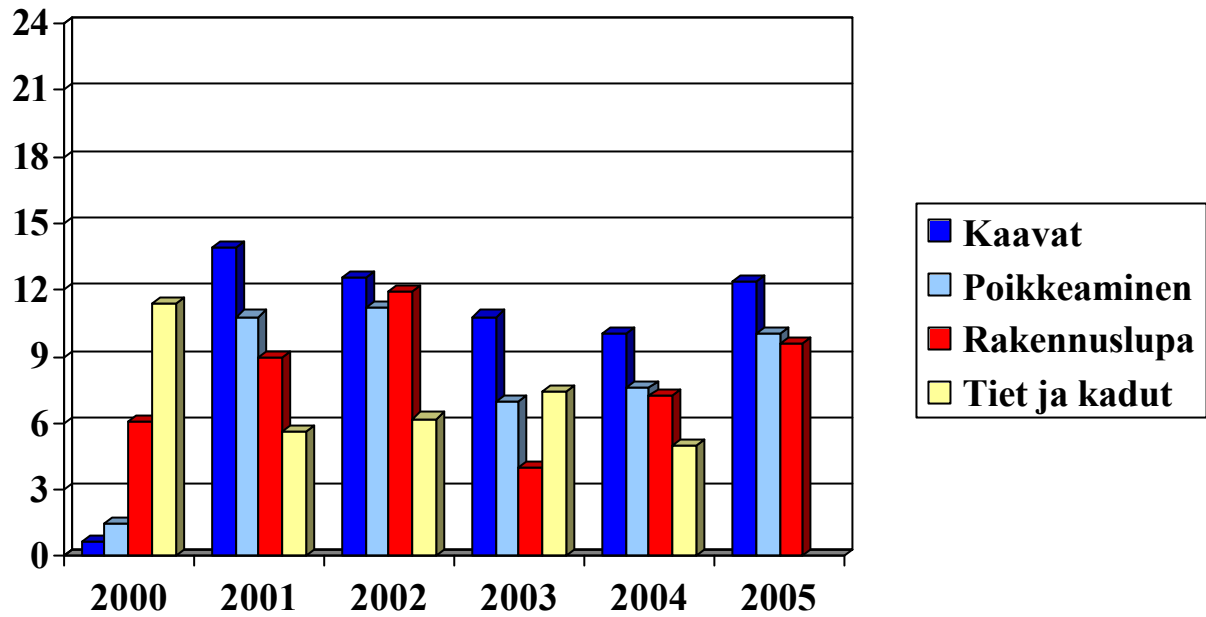
Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa 2000-2005 (30.6.2005) ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (Lähde KHO:n tilasto)

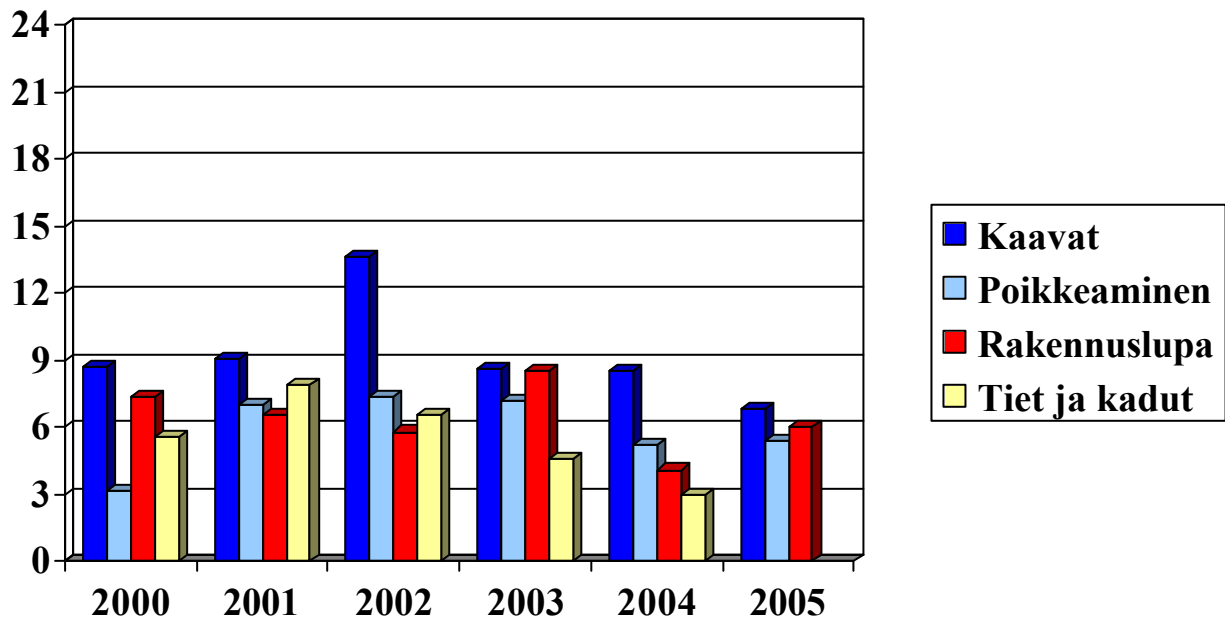
Kouvolan hallinto-oikeudessa 2000-2005 (30.6.2005) ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (KHO:n tilasto)

Kuopion hallinto-oikeudessa 2000-2005 (30.6.2005) ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (Lähde KHO:n tilasto)

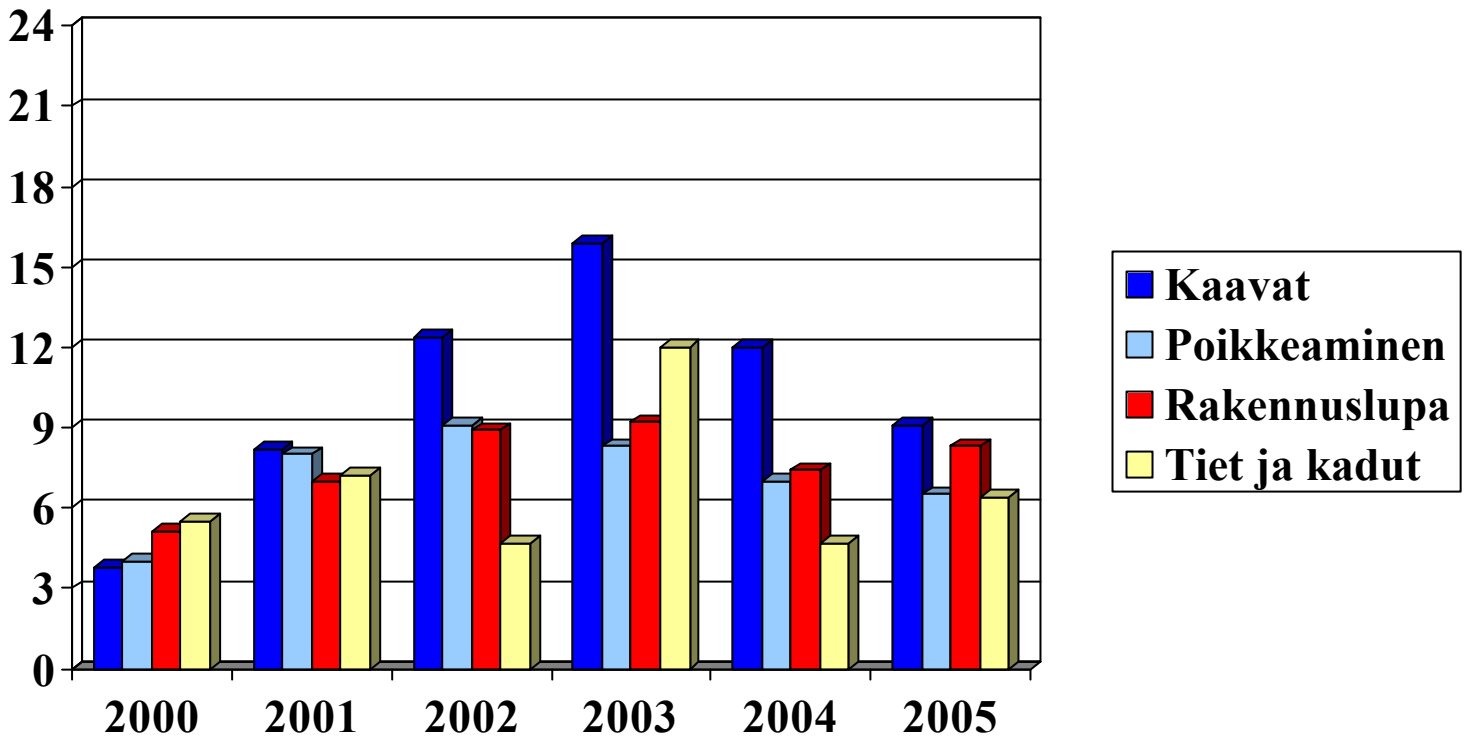

Oulun hallinto-oikeudessa (30.6.2005.2005) ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (Lähde KHO:n tilasto)

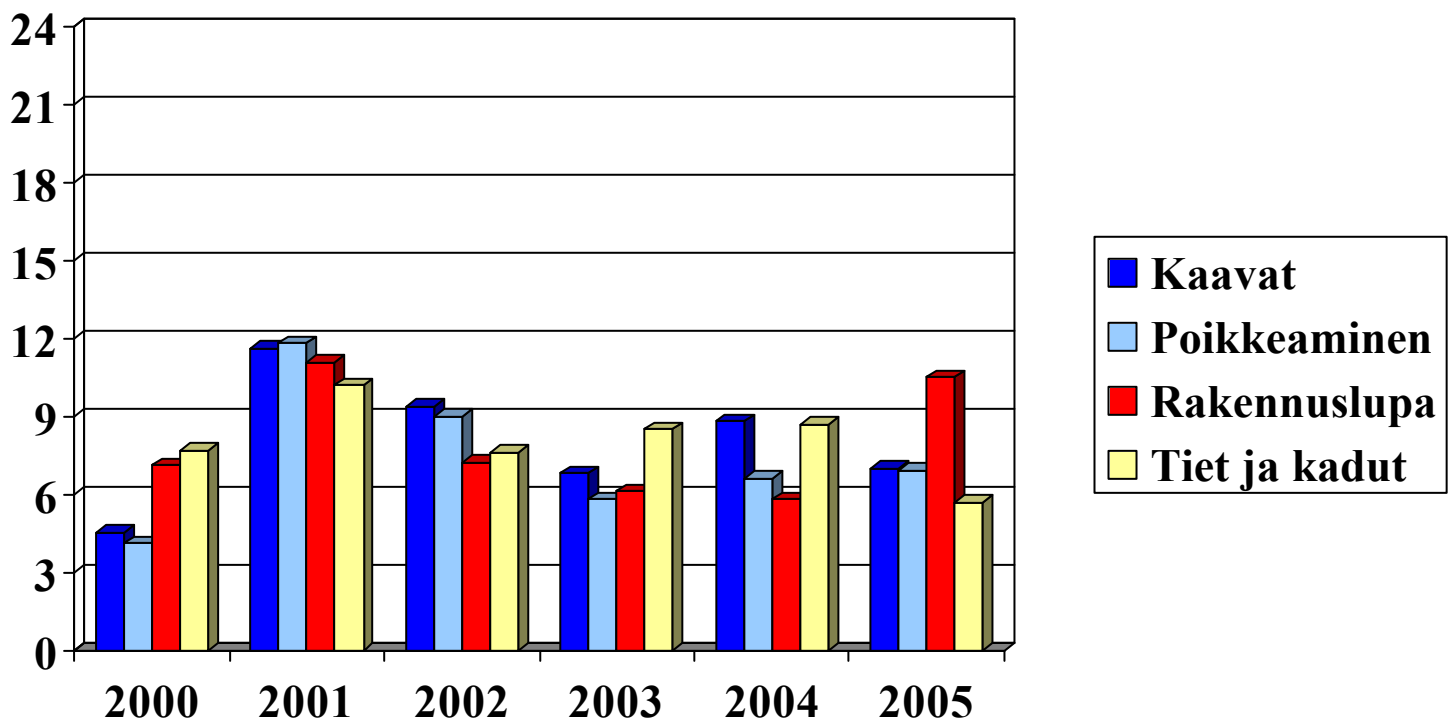

Rovaniemen hallinto-oikeudessa (30.6.2005.2005) ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (Lähde KHO:n tilasto)

LIITE 6

Turun hallinto-oikeudessa (30.6 2005.) ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (Lähde KHO:n tilasto)

Vaasan hallinto-oikeudessa (30.6 2005.) ratkaistujen kaava-, poikkeamislupa-, rakennuslupa- ja tieasioiden käsittelyajat kuukausissa (Lähde KHO:n tilasto)